

культура

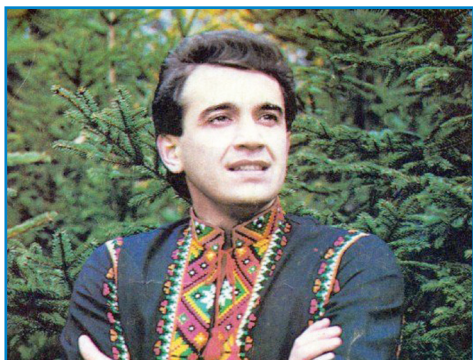
і життя

www.uaculture.com

№ 50 (4570) 13 грудня, 2013 рік

Виходить із 7 жовтня 1923 р.

КАТЕРИНА ЯРЕМЧУК: «ДЛЯ МЕНЕ ВІН – ЖИВИЙ»

«Українську мову, українську пісню Назарій проніс крізь усе своє коротке життя».

» СТОР.

4

ЛЕОНІД БИКОВ. «ЙОГО КАРТИНИ СТАЛИ ЯВИЩЕМ»

«Якщо ви хочете мати мозолі на долонях, то будьте слюсарями, якщо хочете мати рубці на серці – тоді йдіть в режисери...»

» СТОР.

5

НАЦІОНАЛЬНІ КОЛЕКТИВИ УКРАЇНИ – ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКУ

«У єдиному пориві з усіма учасниками концерту під орудою Анатолія Авдієвського співала і глядацька зала».

» СТОР.

6

МИХАЙЛО ПОКИДАНЕЦЬ – «ТОЙ, ХТО ВИШИВАЄ»

«В віках живе, не меркне наша полотняна вічність, і прахом не стають, не гаснуть наші полотняні письмена...»

» СТОР.

9

НА АНДРІЯ У ДІВЧАТ ВЕЛИКА НАДІЯ

» СТОР. 15

Обговорено проект Указу Президента про підтримку культури

У Міністерстві культури України відбулася нарада за участю радника Президента – керівника Головного управління з питань гуманітарного розвитку Юрія Богуцького, представників апарату Адміністрації Президента з головами Національних творчих спілок, директорами театрів та ректорами культурно-мистецьких вишів.

У засіданні взяв участь міністр культури України Леонід Новохатько та керівники структурних підрозділів міністерства.

Учасники зустрічі розглянули питання розвитку галузі культури на наступні роки й подальшу перспективу. Зокрема, на розгляд був представлений проект Указу Президента України «Про додаткові заходи щодо державної підтримки культури і мистецтва в Україні», про розробку якого йшлося під час зустрічі митців з главою держави 8 листопада цього року.

Цим документом Кабінету Міністрів України та органам місцевої влади пропонується розробити план заходів на середньострокову перспективу, який сприятиме:

- модернізації матеріально-технічної бази закладів і установ галузі (театрів, бібліотек, клубів, музеїв, заповідників);
- активізації інвестиційної діяльності у сфері культури та застосуванню механізмів державно-приватного партнерства;
- забезпеченню більшої доступності послуг закладів культури для різних категорій населення;
- підтримці розвитку професійного мистецтва та осередків традиційного народного мистецтва;
- поліпшенню естетичного виховання дітей та юнацтва;

- діяльності національних творчих спілок та профільних громадських об'єднань;
- розвитку міжкультурного діалогу;
- забезпеченню ефективного прокату національних фільмів;
- визначенню, коригуванню та затвердженню меж і режимів використання зон пам'яток культурної спадщини;
- забезпеченню здійснення паспортизації об'єктів культурної спадщини;
- підвищенню міжнародного визнання української культури.

Україна відзначила 150-річчя Бориса Грінченка

9 грудня вся культурна громадськість відзначила 150-річчя від дня народження українського письменника, педагога, лексикографа, літературознавця, етнографа, історика, публіциста і громадсько-культурного діяча Бориса Дмитровича Грінченка.

У Національній парламентській бібліотеці України розгорнуто експозицію книжкової виставки прижиттєвих видань Б. Д. Грінченка.

У літературній вітальні Одеської національної ордена Дружби народів наукової бібліотеки імені М. Горького відбувся вечір: «Рідне слово» Бориса Грінченка: до 150-річчя від дня народження».

У Луганському обласному академічному українському музично-драматичному театрі відбулася прем'єра вертепного дійства «Степовий гість» за твором Б. Грінченка, присвячена 150-річчю від дня його

народження. Режисер-постановник – заслужений діяч мистецтв України В. Московченко.

У Національній бібліотеці України для дітей 9 грудня пройшли коментовані читання для читачів-учнів 3-го класу за книгою Бориса Грінченка «Казки». А 29

грудня відбудеться літературна бесіда з читачами-учнями 5–9 класів «Про дітей і для дітей»

Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка провела літературні читання: «За діло святе... До 150-річчя від дня народження Бориса Грінченка». Тут відкрилася виставка «Етнограф, письменник, громадський діяч. Великий трудівник на ниві національної культури. До 150-річчя від дня народження Бориса Грінченка», а також віртуальна виставка «Мовознавець, фольклорист, письменник: До 150-річчя від дня народження Бориса Грінченка».

Книжкові виставки в бібліотеках працюватимуть упродовж грудня.

***

Національний банк України ввів у обіг пам'ятну монету «Борис Грінченко» номіналом дві гривні.

Монета – одна із серії «Видатні особистості України». Виготовлена з нейзильберу, вага – 12,8 г, тираж – 20 тисяч штук.

На аверсі вгорі розміщено Державний герб України та напис півколом «Національний банк України», у центрі – зображення книги із висловом письменника, знизу – номінал, рік карбування та логотип Монетного двору Національного банку України. На реверсі – портрет Бориса Грінченка, ліворуч і праворуч від якого – у квітковому орнаменті – роки життя «1863–1910» і напис «Борис Грінченко».

Премію імені Косенка вручено

Міністерство культури України інформує, що премію імені В. С. Косенка 2013 року присуджено композиторам: Волонтиру Володимиру Іллічу – за хорові твори для дітей та юнацтва; Кириліній Ірині Яківні – за збірку пісень та компакт-диск «Дітям України. Пісні Ірини Кириліної на вірші українських поетів».

ВОЛОНТИР Володимир Ілліч – відомий сучасний український диригент, педагог, композитор, музично-громадський діяч. Народився 8 липня 1956 року. У 1975 році закінчив Ужгородське музичне училище, 1980 року – диригентсько-хоровий факультет Київської консерваторії в класі проф. М. М. Берденнікова. В 1984–1987 рр. навчався на композиторському

факультеті Львівської консерваторії у Д. Задора. Автор більше півсотні вокальних, хорових, камерно-інструментальних музичних творів, близько 100 обробок народних пісень. Засновник Мукачівської експериментальної хорової школи хлопчиків та юнаків. Член Національної спілки композиторів України (1996), лауреат обласної премії ім. Д. Задора (1998), заслужений діяч мистецтв України (1999).

КИРИЛІНА Ірина Яківна – відома сучасна українська композиторка, твори якої

популярні серед виконавців як естрадної, так і класичної музики. Народилась 25 березня 1953 року. У 1977 році закінчила Київську консерваторію по класу композиції у професора Дремлюка. Викладає вокал у Національному університеті культури і мистецтв. Пише музику для камерних ансамблів, театральних вистав, естрадних виконавців. Лауреат Республіканської комсомольської премії імені М. Островського, заслужений діяч мистецтв України.

«Петриківський розпис» – у списку ЮНЕСКО

Об'єкт «Петриківський розпис – українське декоративно-орнаментальне малярство XIX–XXI ст.» внесено до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства.

Таке важливе для України рішення було прийняте на 8-й сесії Міжурядового комітету з охорони нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО, яке відбувається в м. Баку (Республіка Азербайджан).

«Перемога! ЮНЕСКО прийняла рішення про включення Петриківського розпису до Списку нематеріальної культурної спадщини людства. Вперше у своїй історії Україна виборола такий почесний статус. Пишаємося тим, що наш національний культурний скарб визнано в усьому світі», – сказав віце-прем'єр-міністр України Олександр Вілкул.

«Петриківка – це національний бренд України. Петриківка – це душа України, в ній зберігається славетне козацьке минуле, яке органічно доповнює безцінну

культурну спадщину людства. Надання Петриківському розпису статусу нематеріальної культурної спадщини людства – це історична подія для нашої держави. Це потужний стимул для зміцнення міжнародного іміджу України у світі як сучасного центру розвитку унікального самобутнього мистецтва, – сказав Олександр Вілкул, – я дякую особисто міністру закордонних

справ Леоніду Кожарі та міністру культури Леоніду Новохатьку за потужну підтримку, яку вони нам надали».

Міністр культури України Леонід Новохатько наголосив, що Петриківський розпис – це перший український об'єкт, який занесено до списку нематеріальної культурної спадщини людства, робота в цьому напрямку триватиме й надалі.

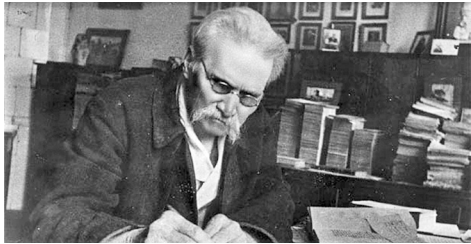
«На опрацювання Міжурядового комітету з охорони нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО було подано загалом три об'єкти від України – Петриківський розпис, Косівську кераміку та Сорочинський ярмарок. Але на цій сесії було затверджено лише один об'єкт – Петриківський розпис, який повністю відповідає критеріям ЮНЕСКО», – сказав міністр.

Він також повідомив, що в ході підготовки до 8-ї сесії комітету Міністерство культури України надіслало звернення до міністрів культури Чехії, Марокко, Бразилії, Китаю, Єгипту, Японії, Греції, Киргизстану, Іспанії та Латвії з проханням підтримки українського об'єкту «Петриківський розпис – декоративно-орнаментальне малярство XIX–XXI ст.» під час розгляду питання про його внесення до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО.

У роботі 8-ї сесії Міжурядового комітету з охорони нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО беруть участь 600 експертів з 95 країн світу.

ЛАУРЕАТИ ПРЕМІЇ ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО

Президія правління Національної спілки краєзнавців України визначила лауреатів премії Дмитра Яворницького. Ними стали: Віктор Андрущенко – ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова, доктор філософ-

ських наук, професор, академік НАПН України, член-кореспондент НАН України; Віль Бакіров – ректор Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, доктор соціологічних наук, професор, академік НАН України; Микола Бушин – завідувач кафедри історії України Черкаського державного технологічного університету, доктор історичних наук, професор; Михайло Косило – голова правління Івано-Франківської обласної організації Національної спілки краєзнавців України, директор Івано-Франківського обласного державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді МОН України; Ганна Швидько – професор кафедри історії та політичної теорії Національного гірничого університету.

ДО 120-РІЧЧЯ МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО

У Національному музеї літератури України до 120-річчя від дня народження відомого письменника Миколи Хвильового (13.XII.1893–13.V.1933) розгорнуто експозицію «Шукайте метрополію свідомого життя».

На виставці представлені фото Миколи Хвильового, зразки його поезії й прози в тогочасних хрестоматіях і збірниках, критичні рефлексії сучасників та публікації найцікавіших літературознавчих досліджень про письменника в еміграції й у незалежній Україні.

У контексті виставки разом із Міністерством культури України було проведено літературно-мистецький вечір «Хай живе дух неспокою!», присвячений долі і спадщині Миколи Хвильового.

Виставка триватиме до 14 грудня.

ОГОЛОШЕНО ШОРТ-ЛИСТ ЛІТЕРАТУРНОЇ ПРЕМІЇ ІМЕНІ ДЖОЗЕФА КОНРАДА- КОЖЕНЬОВСЬКОГО

Названо імена письменників, які увійшли до трійки претендентів на здобуття Літературної премії імені Джозефа Конрада-Коженьовського 2013 року.

Протягом кількох місяців від українських та іноземних культурних інститутів, наукових центрів, видавництв, творчих об'єднань і приватних осіб надходили заявки з іменами кандидатів.

Міжнародне журі, до якого увійшли представники польської та української громад, відібрали трьох найдостойніших із 25 заявлених. Нинішніми фіналістами Премії Конрада стали: Андрій Бондар, Тетяна Мальячук, Остап Сливинський.

«Вибір, як завжди, був непростим. І перш за все з погляду якості, а не кількості запропонованих кандидатів на здобуття премії», – говорить директор Польського Інституту в Києві, голова журі премії Ярослав Годун.

Ім'я переможця Літературної премії імені Джозефа Конрада-Коженьовського оголосять у Києві. Крім нагороди в 3000 євро від Польського Інституту,

переможець отримає можливість піврічного стажування у Польщі в рамках стипендіальної програми міністра культури і національної спадщини Республіки Польща GAUDE POLONIA.

«Лауреатом літературної премії в моєму розумінні має стати не несподіваний кандидат, а найбільш гідний, чий авторитет не викликає сумнівів. Ну а хто ним стане – поки несподіванка навіть для журі», – зазначила лауреат Премії Конрада-2011, нинішній член журі Наталія Сняданко.

У КИЄВІ З'ЯВИТЬСЯ СКВЕР ЛЕОНІДА БИКОВА

– У Дніпровському районі Києва з'явиться новий сквер, названий на честь видатного актора Леоніда Бикова. Такий статус планується присвоїти зеленій зоні площею 2 га в Дніпровському районі столиці – навпроти будинків № 52 по вулиці Марини Раскової та № 15 по вулиці Туманяна. Ця територія є улюбленим місцем відпочинку жителів мікрорайону Лівобережний. Надання статусу скверу дасть можливість захистити його від забудови. Це буде вже 17-й за рахунком сквер в районі, – сказав голова постійної комісії Київради з питань екологічної політики Денис Москаль.

Присвоїти новому скверу ім'я Леоніда Бикова було ініціативою жителів житлового масиву Лівобережний, які звернулися до влади з відповідним проханням.

Довідково

Пам'ять про видатного українського актора і режисера Леоніда Бикова на території Києва увічнена в пам'ятнику, присвяченому військовим льотчикам – недалеко від Алеї Слави. Іменем Бикова також названий бульвар у Деснянському районі – на Троєщині.

КИЇВ – ЗАКОХАНИМИ ОЧИМА ХУДОЖНИКІВ

У Київському національному музеї російського мистецтва відбулась підсумкова виставка столичного пленеру «Денний стаціонар».

Нетипова ідея галериста Тетяни Калити – поглянути неначе вперше на те, що тебе оточує щодня – збрала разом відомих українських художників Олексія Аполлонова, Олексія Белюсенка, Світлану Бринюк, Матвія Вайсберга, Юрія Вакуленка, Гліба Вишеславського, Ларису Пішу та Олену Придувалову. Корінним киянам запропонували по-новому подивитися очима митця на знайоме з дитинства місто.

Єдина іноземна учасниця пленеру – французька художниця Ізабель Терещенко зі славного меценатського роду – зізнається: «П'яти тижнів перебування в

країні, звідки родом мої предки, вистачило, щоб підкорити мене назавжди».

Полотна, що їх представлено в експозиції, створено під час пленеру, або ж під незабутніми враженнями від нього. Отож, місто постало в роботах у різних іпостасях.

ЕКСПОНАТИ З-ЗА ОКЕАНУ

Колодяжненський літературно-меморіальний музей Лесі Українки одержав 22 експонати від родини Богдана Певного зі США. Сам Богдан Певний свого часу був співзасновником журналу «Сучасність».

Це твори письменниці, які видавалися у США та Канаді коштом української діаспори з 50-х років ХХ ст. Найціннішими виданнями є «Твори в 12 томах» (за загальною редакцією Б. Якубського. Нью-Йорк: Тищенко, Білоус. Видавничка Спілка, 1953–1954).

Крім того, музею надійшли книги «Бояриня» (Торонто: Видання Організації Українок Канади, 1971), «Бояриня», «Лісова пісня» та інші твори Лесі Українки англійською мовою (Нью-Йорк, 1950), «Леся Українка 1871–1971, збірник праць до 100-річчя поетеси» (Філадельфія, 1971–1980), Антін Княжинський «Творчий шлях Лесі Українки» (Філадельфія, 1961), «Поезії: Вибрані твори» (Регенсбург, 1946), О. Косач-Кривинюк «Леся Українка. Хронологія життя і творчості» (Нью-Йорк, 1970) та інші.

«КНИЖКОВІ КОНТРАКТИ – 2013»

Із 14 до 16 грудня в Міжнародному виставковому конгрес центрі «Український дім» (вул. Хрещатик, 2) відбудеться V Київська міжнародна книжкова виставка «Книжкові контракти».

Є книги нові і давно вже знайомі,
Є книги яскраві, мов сонячний промінь.
Є книги серйозні – про різні науки.
Є добрі і ніжні, мов мамині руки.

Про справжнє життя і про вірне кохання,
Про здійснення мрій і про вічні бажання.
Чарівні казки, перевірені факти –
Все можна знайти на «Книжкових Контрактах»!

А дітям, що хочуть усе в світі знати,
На виставці книги читатиме тато.
Отож, неодмінно до нас завітай
На свято родинне – «Тату, читай!»

Тут будуть нові імена і видання,
Святий Миколай проведе святкування,
Письменники будуть присутні відомі...
У грудні,

у нас

в «Українському домі».

У рамках «Книжкових контрактів» будуть представлені унікальні автентичні копії древніх рукописів. Відбудеться урочиста церемонія нагородження переможців конкурсу «Краща книга України». Завершення проекту Родинного маршону «Тату, почитай!» проходитиме у перший та другий дні роботи виставки.

Організатор – Державний комітет телебачення і радіомовлення України.

Детальніша інформація – www.vsimrrii.in.ua, www.bookexpo.in.ua

Контакти – (044) 455-75-14, seva@welding.kiev.ua

АНОНСИ

***

13–19 грудня в кінотеатрі «Київ» за підтримки Посольства США в Україні відбудеться фестиваль американського кіно «Незалежність», який проходить під гаслом «Незалежне кіно для незалежних людей». Яскрава фестивална програма складається з фільмів-номінантів та переможців фестивалів у Санденсі, Локарно, Берліні, Каннах та ін. Гостями фестивалю стануть продюсери і режисери фільмів.

***

Із 18 грудня по 15 січня в Музеї історії Києва вперше в Україні буде представлено унікальний проект, народжений у результаті співпраці Музею історії Києва, арт-центру «Я Галерея» та Державного музею іграшки, присвячений найменш досліджуваній темі промислової іграшки з пластику й гуми 1960–1980 рр. Доповнить експозиційну атмосферу добірка анімації для дітей та спеціально створений документальний фільм режисера Максима Вохіна «Портрет радянської іграшки».

***

28, 29, 30 грудня об 11.00 та 14.00 у Київському міському будинку вчителя на вас чекає новорічна казка-балет «Лускунчик» на музику П. Чайковського. Перед початком вистави діти познайомляться з героями казки. В холі Будинку вчителя на кожну дитину чекатимуть Дід Мороз та Снігуронька з солодкими подарунками, аніматори, веселі конкурси, ігри, вікторини та інші сюрпризи. Дітям до 3-х років – вхід безкоштовно (без надання окремого місця).

До 29 грудня і з 9 до 14 січня в Центрі української культури та мистецтва у рамках III Свята новорічної іграшки проходять безкоштовні майстер-класи для всієї родини зі створення новорічної атрибутики. Тут вчать створювати сніжинки-витинанки, підписувати різдвяні листівки, плести з трави та соломи ялинкові прикраси, виготовляти янголят із кукурудзяного листа. А для найменшньких гостей щодня транслюються новорічні мультфільми.

МУЛЬТСЕРІАЛИ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ

Анімаційна студія «Анімаград» разом з «Одеською студією мультиплікації» працюють над створенням українського мультсеріалу «Легенди Трипільля».

За сюжетом на землі трипільців приходять зовнішня загроза у вигляді диких кочівників. Вони намагаються загарбати вільних трипільців, але ті займають оборону. Хто був землеробом, стає воїном, хто був головою громади і старійшиною стають воєначальниками, а решта народу починає захищати себе і свої родини від чужинців і їхнього злого вождя.

Крім того, нині студія «Анімаград» працює над ще одним проектом – повнометражним мультфільмом для сімейного перегляду. Це сучасна адаптація поеми Олександра Пушкіна «Руслан і Людмила», де події розгортаються за класичним сюжетом оповіді.

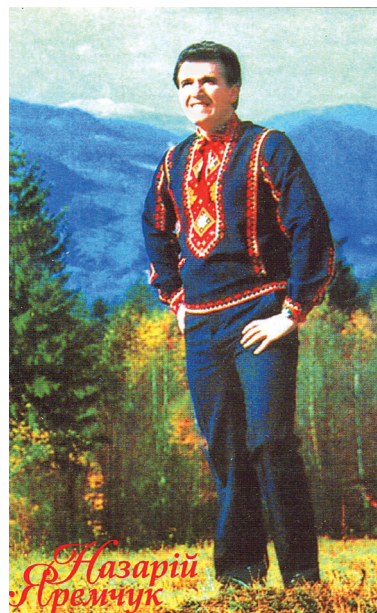
Катерина Яремчук: «Для мене він – живий»

Анатолій СИГАЛОВ

В останній день листопада народному артистові України Назарію Яремчуку виповнилося б 62. І хоч вже 18 років його немає серед живих, пам'ять про великого маестро продовжує жити з нами. Сьогодні ми пропонуємо вашій увазі невідомі факти з життя лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка.

Вона старша від Назарія на два роки. Коли сталося непоправне, зрозуміла: те, що залишив по собі Назарій виходить за межі батьківської хати. Бо стає документальним свідченням стрімкого злету великого артиста.

Понад рік не могла оговтати-ся від страшного удару. Та коли змусила себе відчинити старо-

винну шафу, яку купував іще тато, то відсахнулася: все в ній дихало Назарієм.

Ось найперша, ще дитяча, вишита сорочка. Їх сфотографували тоді разом, і кожен, хто бачив ту світліну, казав: «дві дівчинки», на що хлопець дуже ображався.

А це багате народними мотивами вбрання соліста «Смерічки», поруч бездоганний чорний костюм соліста Чернівецької обласної філармонії...

По кутках шафи знайшла чималий стос гастрольних афіш. Скромна, мало не саморобна, афіша ансамблю «Смерічка», більш професійні – заслуженого артиста УРСР, а ось чудові, виготовлені на крейдяному папері афіші народного артиста України Назарія Яремчука...

А шухляди зберігали сотні, можливо й тисячі, унікальних світлин: найперший виступ на самодіяльній сцені і дата, проставлена рукою Назарія – 29 грудня 1968 року. А на фото 1972-го поруч із Назарієм

Катерина Яремчук

Олександр Масляков із Центрального телебачення, який спеціально прилетів у Чернівці аби обговорити і відзняти його виступ у передачі «Алло, мы ищем таланты». А ось щирі обійми з Президентом Польщі Лехом Валенсою...

Коли все це багатство Катя виклала на видноті, то зрозуміла: однієї кімнати – тієї, де жив Назарій, буде замало. Довелося звільняти і другу, ближчу до входу. І на неї вистачило експонатів.

Розкладаючи речі за хронологічним та іншим, одній їй відомим принципом, навіть і не помітила, як облядала самотню і неповторну світлицю брата – з портретами, світлинами, особистими речами, вирізками з преси. Так у Вижниці на вулиці Назарія Яремчука, 45, в родинній хаті співака з'явився музей його життя і творчості. Він поки що не визнаний офіційно, але пані Катерині цього й не треба: головне – зберегти пам'ять про брата і навіть маленькі штрихи з його життя і творчості.

Я прийшов до Катерини Назарівни тоді, коли Вижницю заповнили зірки української естради і самодіяльні колективи, що прибули на черговий Всеукраїнський фестиваль естрадної пісні імені Назарія Яремчука. Велелюдно було в родинній хаті Назарія, адже звістка про музей якимось чином дійшла до всіх.

Відчувалося, що часу у Катерини Назарівни обмаль, проте вона погодилась відповісти на запитання.

– Ваша хата тулиться до Карпатських гір. Угорі співають птахи, внизу клекоче невтомний Черемош. Враження таке, ніби все навкруг щось промовляє, співає. Тож не дивно, що саме серед цього розмаїття звуків народився великий артист...

– Назарій. То хай і син ваш буде Назарчиком».

Тато трохи подумав і сказав: «Я не проти. Але за умови, що ти станеш його хресною матір'ю».

Так воно і сталося.

– У сім'ях співаків досить часто трапляється, що батько, мати, або хтось із близьких родичів якщо й не співали, то грали на музичних інструментах...

– Тато наш – Назарій Танасійович мав чудовий тенор, співав у церковному хорі. Мама, Марія Даріївна, виросла у багатодітній сім'ї, теж дуже музикальній. Її сопрано не переставало дивувати. Грала на мандоліні. До того ж вишивала, в'язала чудові речі.

Мама була дуже вродливою і щедро поділилася своєю красою з нами. А Назарій, здавалося, ввібрав у себе все найкраще. Йому не виповнилося ще й трьох, коли почав співати: вилізав на маленький стільчик і підспівував за мамою. Вона ревно стежила за тим, аби захоплення піснею стало для Назарія справою життя, адже першою розпізнала його неповторне обдаровання. Вже будучи тяжко хворою, заповідала йому: «Співай, синочку, співай любий, про тебе знатиме вся Вижниця».

Деяку іншої думки був найперший керівник ще самодіяльної «Смерічки» Семен Вугман, який просив його: «Співай, Назарію, співай, про тебе знатиме вся Буковина».

Перший виступ співака (грудень 1968 р.)

А композитор, музичний керівник уже професійної «Смерічки» Левко Дутківський не раз казав, що Назарія Яремчука знатиме вся Україна.

Проте всі вони помилилися: його слава, наче блискавка осяяла Радянський Союз, прокотилася по таких далеких світах, як США, Аргентина, Бразилія, Канада, Німеччина, Чехословаччина, Польща, Румунія і навіть... Монголія.

– У Вижницькій школі-інтернаті, що носить ім'я Вашого брата, я бачив погруддя Назарія на високому постаменті. А поруч, на флашитоці, – Державний прапор України...

– 1 вересня 1959 року Назарій переступив поріг початкової школи. Його вчителем був Сергій Мельников, який крім суто шкільних дисциплін навчав учнів любити природу й свій рідний край. Братові пощастило на вчителя, який уважно спостерігав за кожною дитиною, намагаючись розгледіти її таланти, здібності. Недарма ж Назарій, ставши дорослим і знаним, часто заходив до нього, дякував за науку.

Школа-інтернат стала для Назарія другим навчальним закладом. І ось чому: у 12 років він тяжко пережив смерть батька, а мама, маючи невеличку платню санітарки, прийняла єдино можливе рішення: віддати його до Вижницької школи-інтернату, де і годували, і одержували.

Тонка натура, вразлива душа, він тяжко пережив цю зміну в своєму житті... Але ми вдячні цій школі, адже тут був хоролий гурток, де знайшлося місце і для Назарія. Поступово почав виконувати і сольні номери, навчився не боятися глядачів. То були дитячі та піонерські пісні на шкільних ранках і вечорах, на зустрічах із ветеранами праці, також біля вогнища, на районних та обласних олімпіадах художньої самодіяльності.

У школі-інтернаті він закінчив вісім класів і перейшов до першої Вижницької десятирічки. Цікаво, що класним керівником Назарія тут стала Сільвія Мельникова – дочка його першого вчителя.

Що ж до Державного прапора України, то біля Назарового погруддя він з'явився не випадково: українську мову, українську пісню він проніс крізь усе своє коротке життя.

Директор Чернівецької обласної філармонії Василь Кошман розповідав мені, що високі посадові особи у Москві не раз пропонували Назарію стати народним артистом СРСР. За однієї умови: виконати кілька російськомовних пісень. Мовляв, хай їх почує Москва, а високе звання не забариться. Назарій принципово і беззастережно відкидав ці пропозиції і співав тільки українські пісні.

(Далі буде)

Фото з родинного архіву Назарія Яремчука

Його картини стали явищем

12 грудня виповнилося 65 років видатному українському та радянському акторові, режисеру Леоніду Бикову – легендарному комеску Титаренку, хвацькому Максиму Перепелиці, романтичному Альошці Акішину, героїчному єфрейтору Святкіну...

Мені пощастило записати ексклюзивне інтерв'ю з кіноактором та кінорежисером Алімом Федоринським, який зіграв Аляб'єва у фільмі «У бій ідуть самі "старики"». Саме завдяки йому у видавництві «Український письменник» побачила

світ книга спогадів про Л. Бикова «Будемо жити!», уривки з яких пропонуємо вам сьогодні. Але перед тим, як перейти до них, згадаймо деякі віхи діяльності славетного митця в кінематографі.

У 1960–1968 роках він – актор і режисер кіностудії «Ленфільм», з 1969 – кіностудії імені Довженка. Автор сценарію сатиричного кіножурналу «Гніт».

У числі найкращих його ролей в кіно можна назвати Богатирьова («Дорога моя людина», 1958), Акішина («Добровольці», 1958), Альошки («Альошчина любов», 1960) та Гаркуші («На семи вітрах», 1962).

Наприкінці 60-х років разом з Є. Онопрієнком і О. Сацьким

митець створив сценарій фільму про льотчиків, який довго не пропускала цензура, через «негероїчність». Врешті-решт, у 1972 році Биков почав знімати «У бій ідуть самі "старики"», де зіграв головну роль, прототипом якої став його друг, льотчик Тихон Верхомій, з котрим потоваришував ще до війни.

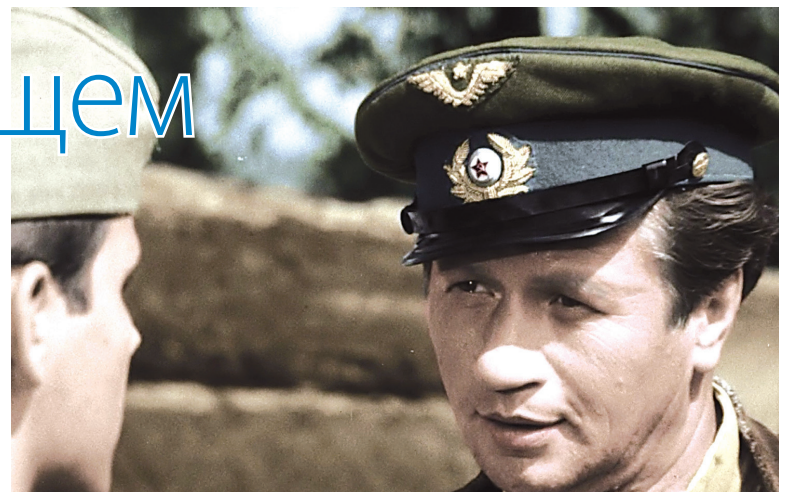
У 1977 році знято ще одну стрічку – «Ати-бати, йшли солдати».

Алім Федоринський згадує, як Леонід Биков казав:

«Розумієте, хлопці, якщо ви хочете мати мозолі на долонях, то будьте слюсарями, якщо хочете мати рубці на серці, – тоді йдіть в режисери, актори, бо якщо актор чи режисер не пропускає все через своє серце, тоді фільму не вийде».

У нього була мрія всього життя – стати льотчиком, але не вийшло. Коли працювали над картиною «У бій ідуть самі "старики"», він пробував літати, намагалися знімати в кабіні. Але від перенавантажень спотворюється обличчя, тому робили комбіновані зйомки.»

Проблемою стало те, що не дали кольорову плівку для фільму. Та поряд із тим, виглядаючи як хронікальний, він виграв. За перші півроку прокату його продивилися близько 50 або

Кадр із фільму «У бій ідуть самі "старики"»

60 млн людей (для порівняння – для того, щоб отримати високу категорію, стрічці за півроку потрібно було зібрати 16 млн глядачів).

А ще я поцікавилась, чи проявилася вдача Л. Бикова в характері якогось із його героїв?

«Пам'ятаєте фільм "Альошчина любов"? Ось такий Льоня – чистий, без всяких компромісів, – говорить Алім Федоринський.

Далі наводимо спогади, опубліковані у книзі «Будемо жити!»

Заслужений артист України В. Пашенко (Воробйов у фільмі «У бій ідуть самі "старики"»): «У Старокостянтиніві на зустрічі з глядачами Биков вперше заговорив про майбутню картину. Досі пам'ятаю його голос: – Я хочу освідчитися в коханні хлопчачкам зразка 1942 року – тим хлопчачкам, які пішли на війну, а додому не повернулися... Я хочу зняти фільм музичний і шукаю веселу пісню війни.»

Народна артистка УРСР та СРСР Ада Роговцева: «Кожна нова робота Льоні зміцнювала в мені почуття, що нарешті з'явилася так всім нам необхідна людина, яка стане орієнтиром професійної майстерності та моральною опорою. Фільми Леоніда Бикова – «У бій ідуть самі "старики"» і «Ати-бати, йшли солдати...» – були відзначені не просто високою професійною культурою, а тим розкутим польотом артистизму, до якого прагне кожен справжній художник. Його картини стали явищем всієї радянської післявоєнної культури.»

13 грудня в столичному Будинку кіно НСКУ відбудеться вечір пам'яті «ЛЕОНІД БИКОВ: "А МУЗИКА ВІЧНА..."». «Прийдуть хлопці: виступимо, поговоримо, поспіваємо», – пообіцяв на прощання Алім Федоринський.

Не пропустіть подію!

Кадр із фільму «Альошчина любов»

Мультикультурна спадщина – скарб України

У цьому переконав глядачів документальний фільм «Красна Маланка», показаний у столичному Будинку кіно НСКУ.

У грудні за підтримки Держкіно стрічку демонструють в кінотеатрах нашої країни.

90-хвилинна картина режисера Дмитра Сухолиткого-Собчука (компанія-виробник ДП «НКХФ ім. О. Довженка») змальовує долі жителів румунського села Красна, що на території України. Етнічні румуни знайомлять із сакральними етапами підготовки до знакової для них події – свята Маланки, показуючи своє ставлення до неї. Народне карнавальне свято дає усвідомлення єднання людини із природою, які у цих ритуалах стають одним цілим. Глядач спостерігає вияви мультикультурності на теренах нашої держави.

Вражають кадри карнавалу, з яскравим одягом та автентичними масками від місцевого майстра, химерного язичницького дійства, збереженого крізь роки утисків у радянські часи як прояву націоналізму. Надзвичайними назвали глядачі костюми «ведмедів» із соломи на хлопцях – круглої форми та з крилами, вага яких сягає 100 кг.

Дмитро Сухолиткий-Собчук знімав стрічку чотири роки: спочатку власним коштом, потім

виграв державне фінансування – близько 400 тис. гривень.

У фільмі, який складається з п'яти новел, багато персонажів та переплетіння сюжетних ліній. Знімали кожен рік як подію, яку проживає один із героїв, наприклад майстер, коменданти Маланки, хлопці, які роблять булаву...

«Маланкари немов театр кабуки з певними рухами та сценами, що втримують цей виступ автентичним, – каже режисер. – Найпарадоксальніше, що роблять це молоді хлопці. Вони одягають костюми велетенських ведмедів із соломи, доводячи, що фізично сильніші інших. Із героя, який знімав у кадри таке вбрання, йшла пара (за ніч він скинув сім кілограмів). У селі – симбіоз кількох культур: німецької, румунської,

в яких був звичай водити ведмедя, та української, з якої запозичене поняття Маланки.

Ми показали стрічку в Румунії на ASTRA FILM FESTIVAL. Там

зацікавилися життям румунів України, і відібрали картину до десятка кращих фільмів фестивалю, які показують у великих містах країни.

Слова Д. Сухолиткого-Собчука присутні схвалили оплесками, нагородивши його компліментами: такі фільми несуть високу культуру, картина більш художня, ніж документальна.

У кінці грудня, як повідомив режисер, в Києві «Красну Маланку» можна буде подивитися в кінотеатрі «Кінопанорама».

Сторінку підготувала
Світлана СОКОЛОВА
На фото: Кадри з фільму
«Красна Маланка»

НОВА ХВИЛЯ. ROMANTIQUE

4 грудня в кінотеатрі «Київ» відбулася прем'єра добірки кращих вітчизняних короткометражних фільмів 2013 року «Українська нова хвиля. Romantique».

До збірки увійшли 7 дебютних фільмів молодих режисерів, серед яких три – анімаційні стрічки. Це лірико-романтичні твори, що дарують святковий настрій напередодні Нового року.

«Українська нова хвиля» – започаткований Національним центром Олександра Довженка проект показів дебютних короткометражок молодих українських режисерів, створених державним коштом та незалежних проектів, що пройшли селекцію українських міжнародних кінофестивалів – Одеського, «Молодості», «Крок».

Перший показ цієї серії відбувся торік 14 грудня та мав безпрецедентний успіх. Традиційно «Українською новою хвилею» закривається рік вітчизняних кінопрем'єр, а сам захід стає своєрідним підсумком досягнень українського кіно в році, що завершується.

Інф. Довженко-Центру

Через Всесвіт The Beatles

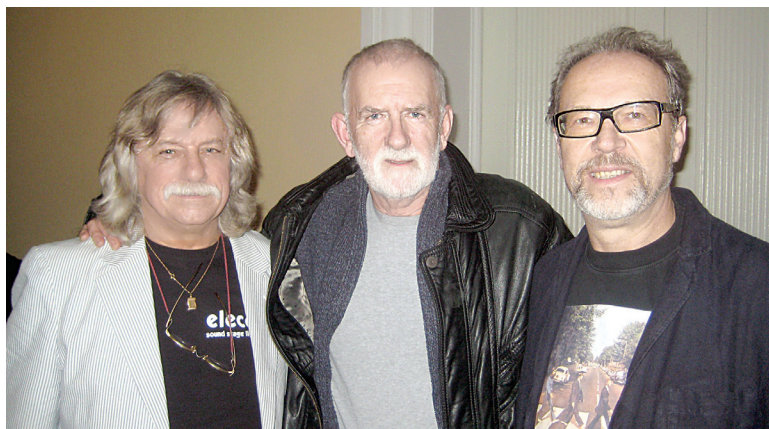
Сергій ЛАЗО

письменник, музикант

Київський клуб «Співуча родина» вкотре приємно здивував. Наприкінці листопада зал Будинку вчителя заповнила поважна публіка, яка прийшла зустрітись із... «Бітлз».

Вечір присвячувався 50-річчю ери ліверпульської четвірки, адже саме на 1963 рік припадають події, що трансформували маловідомих музикантів у зірок світового рівня. Як образно сформулював організатор імпрези Сергій Радченко, «...еволюція Всесвіту "Бітлз" розпочалась від зіткнення кількох, на той час ще молодих, планет. Сталася ця подія в Ліверпульській галактиці. Спочатку система, що виникла, мала назву "Куоррімен". У той час сила її тяжіння була незначною, і деякі планети залишили її. Але підтягнулися інші космічні об'єкти, назву змінили на "Бітлз" і після кількох телепортацій між Ліверпульською та Гамбурзькою галактиками система врешті-решт набула завершеного вигляду». Розкриття цього Всесвіту і стало сюжетним локомотивом, який потягнув за собою ілюстративні концертні події.

Сергій Радченко багато разів бував у Гамбурзі, Лондоні, Ліверпулі, відвідав місця, пов'язані з творчими проектами й першими перемогами «бітлів». Про це він і розповів

Євген Коваленко, Род Девіс і Сергій Лазо

(зі слайд-ілюстраціями): «Виявилось, що там живуть багато з тих, хто був поруч із "Бітлз". Я просто онімів, почувши імена Тоні Шерідана, Астрід Кіррхерр, Хорста Фашера, "Кінг Сайз" Тейлора...» Сергія легко зрозуміти, адже Тоні Шерідан – дуже відомий співак на початку 1960-х (новостворені «Бітлз» тоді йому лише акомпанували); Астрід Кіррхерр – перший професійний фотограф, яка почала знімати музикантів (до речі, нещодавно в Києві, а тепер у Черкасах із великим успіхом проходить її виставка унікальних фотопортретів Джона Леннона, Пола Маккартні, Джорджа Харрісона, яким на той час ще не виповнилося й двадцяти!); Хорст Фашер – продюсер і менеджер, що розробив нову систему музичних клубів і забезпечив ліверпульцям вигідні контракти в Гамбурзі. Цю вервечку можна нескінченно продовжувати – тому інформаційна частина вечора почала навіть зашкалювати...

Справжньою родзинкою програми став виступ Рода Девіса, шкільного друга Джона Леннона та учасника його першого музичного експерименту «Куоррімен» (відгукнувся на запрошення і прилетів із Лондона!) Репутація Леннона, бунтаря та вільнодумця, не викликала захвату серед батьків його однолітків, тому до Гамбурга Рода не відпустили... Свою розповідь він закінчив іронічною усмішкою:

Сергій Радченко та Сергій Лазо під час концерту

«Так я не став бітлом!» Але, приклавшись до гітари, все ж довів свою неабияку причетність до рок-н-ролу.

Чудово вписався в програму Євген Коваленко, народний артист України, керівник «Кобзи». Він заспівав улюблені бітлові пісні, акомпануючи собі на роялі, а потім вивів на сцену акапельний гурт студентів Київського національного університету культури і мистецтв, про котрий якийсь розповідав: «Я заграв з ансамблем в університеті пісню "Об-ла-ді – об-ла-да" і почув: "Ніколи такої гарної пісні не чули! А хто її співає?" Я розсміявся і відповів: "Зараз співаєте ви. А взагалі ця пісня бітлів"». Саме її й почула вдячна публіка.

Із трьома хітами виступив гурт «New Song» Київського університету імені Бориса Грінченка, серед яких чи не найскладніша для виконання «Because». Те, що музика «Бітлз» звучить у серцях уже кількох поколінь, чудово

проілюстрували артисти і гості вечора з віковим діапазоном «до сімнадцяти – за шістьдесят». Серед виконавців – як студентська молодь, так і знані майстри української сцени: народна артистка України, співачка Світлана Добронравова, заслужені артисти Ольга Войченко (вокал) і Сергій Капелюшок (гітара), джазовий піаніст Володимир Соляник, аспірант Національної музичної академії імені Петра Чайковського Євгенія Рябоконт...

Не втримався від виступу і автор цих рядків: заспівав неврирушу «Girl» і запросив усіх присутніх на сторінки своєї книги «Ми так любили The Beatles», де фінал роману дзеркально відбивав атмосферу, що панувала в залі: «Концерт тривав. Раптом у якийсь момент я зрозумів, що це аж ніяк не концерт, а моє прощання з дорогим минулим, яке треба відпустити, це любов багатьох до багатьох, і її теж треба відпустити. Бо саме це звільняє душу й серце, адже попереду – інші хвили життя, припливи радощів і печалей, відпливи долі, що поринають у небуття. Ідуть із миром, дорогі мої! Навіть розлучаючись, навіть у різних вимірах ми все-таки одне ціле, нескінченний рух океана, що поєднує час і простір...»

Останнім акордом вечора стала пісня, яку надіслав нам як свій меседж із 1967 року Джон Леннон, коли вона прем'єрно прозвучала на першому в історії телебачення глобальному шоу «Наш світ», що транслювалось у 26 країнах світу. «All you need is love». («Усе, що вам потрібно, – любов».)

Хто ж суперечитиме?..

Валентина КУЛИК

5 грудня у залі Національної опери України відбулася велична імпреза – гранд-концерт «Національні колективи України – Тарасові Шевченку».

Цим концертом його організатори – Міністерство культури України (за ініціативою міністра культури Леоніда Новохатка) та Український культурний центр – розпочали грандіозний мистецький марафон на пошану постаті Великого Кобзаря, 200-річчя від дня народження якого Україна відзначатиме наступного року. Вперше на одну сцену вийшли провідні українські національні колективи: Національний заслужений академічний симфонічний оркестр України (художній керівник і головний диригент – народний артист України, лауреат Шевченківської премії Володимир Сіренко), Національна заслужена академічна капела України «Думка» (художній керівник і головний диригент – Герой України, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка, народний артист України Євген Савчук), Національний заслужений

У сузір'ї національних колективів

«Рева та стогне Дніпр широкий». Диригує Анатолій Авдієвський

академічний ансамбль танцю України імені Павла Вірського (художній керівник – Герой України, лауреат Шевченківської премії, народний артист України Мирослав Вантух), Національна заслужена капела бандуристів України імені Георгія Майбороди (художній керівник і головний диригент – заслужений діяч мистецтв України Юрій Курчак), Національний академічний оркестр народних інструментів України (художній керівник і головний диригент – лауреат Шевченківської премії, народний артист України Віктор Гуцал),

Національний заслужений академічний український народний хор імені Григорія Верьовки (художній керівник і головний диригент – Герой України, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка, народний артист України Анатолій Авдієвський).

На концерті разом із численними шанувальниками високого мистецтва були присутні віцепрем'єр-міністр Костянтин Грищенко, міністр культури Леонід Новохатка, екс-президент України Віктор Ющенко, представники дипломатичного корпусу, духовенство.

Вшановуючи пам'ять Тараса Шевченка організатори заходу не оминули і щогорічних ювілеїв. Так, в орбіту визначних щогорічних дат потрапило 100-річчя Київської консерваторії (Національної музичної академії України) імені Петра Чайковського. Мистецьким привітанням цьому провідному музичному вишу держави став твір Каміля Сен-Санса «Рондо капрічозо» для скрипки з оркестром, який виконав лауреат міжнародних конкурсів Дмитро Ткаченко. На відзначення 150-літнього ювілею Національної філармонії Герой України, лауреат Шевченківської премії, народний артист України Анатолій Паламаренко блискуче прочитав «Ярмарок» Остапа Вишні. Звичайно, згадали й про трагічне минуле України – 70 річницю визволення Києва від німецьких загарбників. Цій даті були приурочені монолог Юрія Тупицького «Україно!», який виголосив народний артист України Володимир Талашко, і хореографічна композиція «Ми пам'ятаємо», котру представив Ансамбль танцю імені

Павла Вірського. 70-літтю Українського народного хору імені Григорія Верьовки і 80-річчю його художнього керівника Анатолія Авдієвського присвячувався виступ цього славетного колективу.

Але стрижнем вечора все ж було Шевченкове слово. Воно звучало і у великому вокально-симфонічному жанрі (кантата «Гамалія» Мирослава Скорика), і в камерно-вокальному (солоспіві «Садок вишневий коло хати» Миколи Лисенка і «Давно те минуло» Анатолія Кос-Анатольського у виконанні заслуженої артистки України, солістки Національної опери Наталії Николаїшин і народного артиста України Фемія Мустафаєва), і в драматичному (уризок зі збірки «Доля» читала лауреат Шевченківської премії, народна артистка України Лариса Кадирова). Заключним акордом концерту стало хорове звучання Шевченкового «Рева та стогне Дніпр широкий» на музику Дмитра Крижанівського, – у єдиному пориві з усіма учасниками концерту під орудою Анатолія Авдієвського співала і глядацька зала.

Ярослава Хортяні: «Українство Угорщини – це моє життя»

Знайомтесь – Ярослава Хортяні, голова Товариства української культури в Угорщині, голова Державного самоврядування українців Угорщини, голова Європейського конгресу українців і перший заступник президента Світового конгресу українців. Зустрілися ми з пані Ярославою не в редакційній приймальні, а в Будапешті, під час мого відрядження до Угорщини. І ведемо розмову у затишному кабінеті офісу Державного самоврядування українців.

– Пані Ярославо, розкажіть, будь ласка, про приміщення, в якому ми знаходимося.

– Це є офіс Державного самоврядування українців Угорщини. Приміщення – 379 квадратних метрів – надала нам угорська влада з того часу, як в Угорщині парламентськими зборами був прийнятий закон про національні меншини. Серед 13-ти меншин, визнаних законом, є і українська. Держава зобов'язалася підтримувати нас духовно і матеріально. Саме держава купила і віддала у нашу власність це приміщення. За законом належить 300 квадратних метрів, нам же випало трохи більше. Отож, у підвальному приміщенні облаштували виставкову залу. Та найголовніше те, що ми тримаємо зв'язок і координуємо роботу з нашими осередками по Угорщині. Уже в 1998 році наші кандидати від Товариства української культури балотувалися в депутати місцевих самоврядних органів українців у чотирьох місцях. У Будапешті це були Дев'ятий і Четвертий райони, а в провінції зголосилися наші кандидати в Комарові та Сегеді, тобто там, де вже існували наші осередки. Після 2002 року їхня кількість зросла удвічі. Утворилися нові самоуправління українців у Варпалоті, Ваці, у Другому районі Будапешта, Мішкольці. На сьогодні ми тримаємо зв'язок з чотирнадцятьма нашими осередками самоврядування. Угорський уряд та Парламент виділяють нам бюджет, ми вже його розподіляємо на рік. Щомісяця звітуємо перед державою, куди йдуть гроші.

– Певно, єдесь місце на землі, пані Ярославо, де найкраще живеться українській діаспорі?

– Найбільша українська спільнота – у Канаді, вона існує вже понад сотню років. Люди там найкраще організовані і активно вкладають кошти у громадські потреби: українські церкви, музеї, школи. Українці в Канаді – самодостатні і можуть вільно висловлювати свою думку, а ось, наприклад, українцям у Росії цього робити не рекомендується. Але всі стверджують, що наша громада за 25 років зробила більше, аніж інші за

50. У нас інтенсивно йшло відродження української культури. Цьому, безумовно, сприяв уряд Угорщини. У нас багато жінок, які очолюють осередки. За кожною стоїть її чоловік-угорець, а за ним – його друзі. Тобто, ми маємо велике коло прихильників української культури. Серед них – відомі політики, історики, митці. Угорці стали нас поважати.

Я є громадянка Угорщини, а за духом і еством – українка. Національна свідомість – це не просто як символ. Це – моє життя

– У цьому приміщенні зареєстровано не тільки офіс Державного самоврядування українців, тут міститься і Центр української культури ...

– Так. Товариство української культури в Угорщині має за мету зберегти і передати молодому українському поколінню мову, народні традиції та згуртувати українців Угорщини в сильний осередок для захисту своїх національних інтересів.

Завдяки долі, сприятливим умовам, завзятості та вірі в українську справу, наше товариство досягло чималих успіхів. Нам є чим пишатись. У нас виходить двомовний часопис «Громада», діє недільна школа для дітей у Будапешті. Члени та прихильники товариства мають змогу слухати україномовні передачі (щотижневі) по угорському радіо, щомісячно дивитися українську програму. Відновлені і збагачені українські традиційні свята: Шевченківські дні, Різдво, Великдень, Івана Купала, Зелені свята, вечорниці, а з початку 1998 року запровадили день української культури в Угорщині, який згодом переріс у дні. Стало традицією влаштовувати літні табори для української молоді. При товаристві працюють самодіяльні колективи: танцювальний молодіжний ансамбль «Веселка», жіночий хор «Берегині» та український драматичний театр. Уже кілька років проводимо Всеугорський

конкурс художнього читання українською мовою «Джерело». Участь у ньому беруть як українці, так і угорці. Важливою подією для нас завжди є увічнення пам'яті видатних українських людей та історичних подій – це пам'ятники Анастасії (доньці Ярослава Мудрого) та королю Угорщини Андрашу I в місті Тихань (2001), меморіальна плита Григорію Сковороді

в місті Токай (1998). На честь 160-річчя виходу альманаху «Русалка Дністровая» (першої ластівки української літературної мови) в найкращому місці Будапешта на Замковій горі встановлено меморіальну пам'ятну плиту.

У нас зібрана й працює велика чудова бібліотека. У виставковій залі регулярно проходять виставки художників, зустрічі з цікавими людьми, відбуваються

У нас багато жінок, які очолюють осередки. За кожною стоїть її чоловік-угорець, а за ним – його друзі. Тобто, ми маємо велике коло прихильників української культури

презентації книжок. Кожен українець, який проживає в Угорщині, знає, що двері для відвідувачів відчинені до 20–21-ої години щодня.

– Як так сталося, пані Ярославо, що доля Вас привела в Угорщину?

– Я в Угорщині живу з 1979 року. А ще точніше – приїхала сюди 17 березня. Так сталося, що в Україні, в Гусятині, я познайомилася зі своїм майбутнім чоловіком, у 1976 році вийшла заміж і вже поїхала за чоловіком. Страшно подумати: я знала лише 3–4 слова угорською. Можете собі лише уявити, як на той час дивилися на мене радянські прикордонники. В їхніх очах я була зрадниця, ворог

народу. А ось угорці – підтримували, допомагали. Скажу відверто, що страшно мені не було, бо заміж я виходила з великого кохання. Нандор став одним з найбільших прихильників української культури, добре пройнявся українською справою. У нашій громаді його чудово всі знають. Вже перебуваючи в Угорщині, я закінчила історичний факультет у Будапештському університеті. Тема моєї дипломної роботи була: «Пробудження української національної свідомості у XIX столітті». Це – Михайло Грушевський, Михайло Драгоманов, Іван Франко. Перечитавши їхні праці, які на той час були заборонені, я зрозуміла, що у нас вкрали історію, вкрали все. Ось тоді і стала ненависницею радянської системи. Товариство української культури в Угорщині ми створили напередодні проголошення незалежності в Україні. Разом з нами раділи й угорці, підтримували нас.

– Наступного року будемо відзначати 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка. Цікаво, які заходи проведе товариство?

– Для нас Тарас Шевченко – це символ України. Знаю точно, що в кожній українській родині тут, в Угорщині, біля святих образів обов'язково висить портрет Шевченка. Угорщина гордиться тим, що має два пам'ятники Кобзарю. Пишаємося й тим, що з цього року в Будапешті маємо площу Тараса Шевченка у престижному II районі неподалік міністерства закордонних справ. До 200-річчя будуть проведені масштабні заходи. Розкрию одну таємницю. Плануємо створити тут на державному рівні свою премію Тараса Шевченка. Щороку їх вручатиметься дві: одна – українцеві за вагомий внесок у шевченкіану, а друга – угорцеві.

– Пані Ярославо, Ви вже багато років живете в Угорщині. Як вдається зберегти острівця любові до України, українського?

– Мені часто кажуть: «Ти вже наша! Ти вже угорка!» На що я відповідаю: «Я є громадянка Угорщини, а за духом і плоттю – українка. Я нею народилася і помру. Тобто, національна свідомість – це не просто як символ. Це йде від мозку, від серця. Це – моє життя». Я очолила громаду, коли мені було 33 роки, а нині вже минуло 22 роки. Тобто, найкращі роки життя, як для жінки, пропущені. Але так Бог дав. Він послав мене сюди й наказав відроджувати українство Угорщини. Воно пройшло через мою душу, тіло й свідомість. Це – моє життя. Цим я «заразила», в доброму розумінні, свого чоловіка, доньку. Тепер на черзі онука Дора, який два з половиною роки. З нею я розмовляю лише українською. Вона вже любить і співає українські пісні.

– А які страви переважають у Вашій родині: українські чи угорські?

– Так сталося, що в нашій родині куховарить більше чоловік. Звісно, він готує угорські страви. Особливо смачна угорська юшка. Щоб зварити добру юшку, потрібно взяти немолоду домашню курку й довго її варити на слабкому вогні, додавши з дванадцять приправ і побільше зелені. Але я також дуже смачно готую. Моя бабуся по маминій лінії Олександра була відомою кухаркою. Отож від неї багато чого перейняла. Маю свої особливі рецепти приготування голубців у капусняку.

– Кажуть, що Ваше хобі – це українська справа. Але чим займаєтесь у вихилини дозвілля, якщо вони трапляються? Про що мрієте?

– Дуже люблю музику і народні танці. У громаді знають, що я люблю танцювати. А ще – читаю. Мушу читати й стежити за останніми новинами, подіями у світі. Звісно, спочатку цікавлюся подіями в рідній Україні. Мрію мати добре здоров'я, аби до кінця виконати поставлені Всевишнім завдання.

Карадазькі монолози Леоніда Вишеславського

Валентина НАСТІНА

Цього імені ще немає на банері з планом Старого Криму. Йдучи в центр міста я дізналася лише місцезнаходження літературних музеїв Олександра Гріна і Костянтина Паустовського. Однак незабаром поруч із цими записами обов'язково буде ще й третій рядок: культурний центр «Дім поета Леоніда Вишеславського».

Знаходиться він недалеко від цих давно відомих туристам пам'ятних місць нашої духовності та культури, на сусідній від них вулиці імені Р. Люксембург. Насправді новому літературному осередку лише три місяці. Відкриття його відбулося в переддень святкування річниці Незалежності України, 23 серпня нинішнього року, підкреслюючи урочистість і важливість цієї події для родини поета, лауреата Державної премії України імені Тараса Шевченка, автора більш як п'ятдесят книг поезій та прози, написаних російською та українською мовами. На нього прибули письменники і вчені з Києва, Сімферополя, багатьох регіонів Криму та гості з Франції.

Двері у двоповерхову споруду музею з фасадом зі скла мені відчиняє донька поета – Ірина Вишеславська, живописець, графік і сценограф. У ролі екскурсовода вона розпочинає свою розповідь:

– У Києві ми зберігаємо меморіальний кабінет у татовій квартирі. А ідея створити повноцінний музей його імені в Старому Криму виникла п'ять років тому.

«В БЕРЕГ ПЛЕЩЕ НЕБО, ПЕРЕТВОРЮЮЧИСЬ ЩОРАЗУ В ПРОЗОРУ ХВИЛЮ»

«З наполегливою старанністю каменяра я напиляв за роки немало слів із щільного вапняку душі, – писав Леонід Вишеславський. – З них збудував ціле місто і заселив своїми героями: любов'ю, думкою, дитинством, красою».

За довге життя він об'їхав майже всю Україну, творчі зустрічі проводив у Москві і Ленінграді, любив Алтайський край і пушкінські місця на Псковщині, здійснив поїздки в Азербайджан, Грузію та Вірменію, побував у багатьох країнах Європи: Польщі, Фінляндії, Італії, Болгарії, Голландії, Франції, Греції, Болгарії і звідусіль привозив нові вірші, нариси, оповідання, які публікувалися на сторінках книг і журналів, стаючи неповторним явищем російської літератури України.

Леонід Вишеславський

Практично рідними місцями стали для Л. Вишеславського багато куточків Кримського півострова, особливо Східного Криму, в яких він побував ще в дитинстві, і де починалася його поетична творчість.

Леонід Вишеславський народився 18 березня 1914 року в Миколаєві у сім'ї студента Донського політехнічного інституту Миколи Вишеславського і Клеопатри Платонової, дочки священика. У серпні 1922 року батьки розлучилися, а восени в житті хлопчика з'явився вітчим – Леонід Платонов. Близьке спілкування з ним здійснило великий вплив на формування особистості майбутнього поета. Л. Платонов працював учителем біології і був учасником експедицій знаменитого вченого, академіка Франца Левінсона-Лессінга в Криму та Вірменії.

Влітку 1925 року відбулося перше знайомство 11-річного Леоніда зі Східним Кримом, де вітчим займався на Карадазькій біостанції вивченням планктонів – сукупностей дрібних організмів, що живуть у товщі води, в тому числі медуз, креветок, різних водоростей. Одного разу Платонов показав підлітку жерло застиглої вулкана, і відчуття від побаченого були такі

вражаючі, що стали поштовхом до передачі їх поетичними рядками. Так з'явилися перші вірші, які стали початком становлення поета Вишеславського.

Бував Леонід на Карадазькій біостанції і в наступні роки. У 1930 році він познайомився в Коктебелі з поетом і художником Максиміліаном Волошином, який провів з ним кілька уроків малювання. Як згадка про ті дні в родині зберігається подарована вчителем своєму учневі акварель з видами Карадагу, яка нині знаходиться в музеї.

Багато разів повертався Л. Вишеславський у ці місця і дорослим. У 1978 році він писав: «Для мене, наприклад, та ділянка гірської, крем'янистої землі, яку Волошин назвав Кіммерією, вся вміщується в слові Карадаг. З її фантастичною красою я познайомився ще в дитинстві і на все життя "захворів" нею».

Л. Вишеславському в ряді віршів 1960–1980-их років удалося створити свій, неповторний образ Карадагу. В них, як у застиглий магмі кратера, закарбува-

Коли відомий астроном Микола Черних відкрив астероїд, то запропонував назвати його ім'ям улюбленого поета. Так з 1986 року рухається між Марсом і Юпітером мала планета «Вишеславія»

лися стежки, по яких він ходив із роздумами про вогонь і камінь, про те, як навчити людей жити, не згинаючись ні перед ким, не звернути в глухий кут і, як полегшити сходження на високу гору власної долі.

«ПІД ЗНАКОМ СЛІВ МОРЕ РОКОЧЕ ОРГАНОМ»

Особливу значимість для Л. Вишеславського Старий Крим набув після того, як у 1958 році тут оселився його харківський поет-наставник, який тривалий

час жив у Підмосков'ї, в Малоярославці, – Григорій Петніков. Іноді він залишався в нього на кілька днів. Як пам'ять про Г. Петнікова в музеї оформлена велика експозиція з матеріалами про бурхливу епоху 20-их років минулого століття, епоху футуризму і пошуків у мистецтві, яку нині часто називають «харківським відродженням».

В експозиції музею присутній портрет першого космонавта світу Юрія Гагаріна. Він тут розміщений не випадково. Юрію

– Матеріали різних періодів перемішані спеціально, як у нашій пам'яті, – коментує концепцію окремих фрагментів експозиції Ірина Леонідівна, піднімаючись по східцях на другий поверх.

Там, у першому залі, зібрані матеріали, умовно об'єднані темою «Вишеславський і Україна».

*Україна, де сонце і морок,
Де жита від села до села,
Кров'ю, працею, голодомором,
І дитинства чаруючим колом,
Наче Всесвіт, крізь мене пройшла,* – писав поет в одному з віршів. Він слухав нев'янучу мову, що лунала, як ангельський спів. І, називаючи себе радянським поетом, російським поетом, назвався українським навек!

П'ять років тому родина заснувала Фонд імені Леоніда Вишеславського для підтримки молодих поетів України, нагороджуючи їх за кращі збірки поезій премією «Планета поета» у двох номінаціях. У першій номінації для україномовних поетів її лауреатами стали Петро Осадчук, Світлана Йовенко, Еліна Свенцицька, Ігор Лапінський і Григорій Фолькович, для російськомовних – Дмитро Бурогов, Наталія Горбаневська, Сергій Солвейов, Володимир Пучков та Олександр Кабанов.

За три місяці з часу відкриття в музеї побували організовані групи туристів з Харкова, Петербурга, учасники конференції психологів, відвідувачі з числа відпочивальників на морі. З новим літературним об'єктом у місті знайомляться місцеві жителі.

У наступному році виповнюється сто років з дня народження Леоніда Вишеславського, і родина планує відзначити його в березні у Києві, в Національному музеї літератури України, представники якого, побувавши на відкритті кримського меморіалу поета, подарували в його експозицію вишитий український рушник. А в кінці серпня – на початку вересня шанувальників його поетичної творчості чекатимуть на Днях пам'яті у Старому Криму.

**На фото: У домі-музеї
Леоніда Вишеславського**

Вишиваний дивосвіт Михайла Покиданця

Галина МАТВІШИН

мистецтвознавець

У 1991 році на святкуванні 100-річчя переселення українців у Канаду Михайло Покиданець був єдиним з України. Зі своєю виставкою за 48 днів об'їздив 12 міст. І скрізь мав шалений успіх.

ТОЙ, ХТО ВИШИВАЄ

Коли вперше побачила витончені вишиванки, підписані «М. Покиданець», захотілося познайомитися з цією людиною, побачити її очі, руки. І яким відкриттям стало те, що автор цих дивовижних рукотворів – чоловік. Михайло Покиданець виявився надзвичайно цікавою людиною: має одну з найбільших в Україні (понад чотири тисячі!) колекцію узорів української вишивки Бойківщини, Буковини, Гуцульщини, Лемківщини та Поділля, заснував у ліцеї, де працює, етнографічний музей, веде танцювальний гурток «Вітерець» та гурток художньої вишивки, а ще – носить неписане звання «Той, хто вишиває». Невдовзі після нашого знайомства відбулися Бойківські фестини в Турці, що на Львівщині, на яких гості святкового дійства подивовано розглядали унікальні сорочки, рушники, серветки – все це хотіли придбати. Та автор не-

Михайло Покиданець

В ВІКАХ НЕ МЕРКНЕ ПОЛОТНЯНА ВІЧНІСТЬ

Він таки зібрався наступного дня і поїхав додому, в Чернівці – адже там завше нетерпеливиться робота. Вишиванки, які нікому не довіряє, бо тонко відчуває кожен хрестик, кожен стібок на полотні: сам впізнає руку, яка їх проклала і не хоче, аби хтось бачив, що «тут вишивав М. Покиданець, а тут хтось інший». Навіть якщо цей «інший» – дружина, прекрасна вишивальниця. Тому завжди в процесі добрий десяток початкової роботи. Вишивка захоплює, забирає багато часу (і, даруйте,

Почистив, відреставрував, і зараз бриль красується в експозиції музею ліцею, який став ще одною «улюбленою дитиною» Михайла Покиданця. А фрагмент рукава від сорочки помістив на спеціальний стенд як зразок вишивки.

Або ж – в одному місті побачив неймовірну річ: прибиральниця установи мила підлогу... чудовим вишитим рушником. Запраг відреставрувати того рушника, відтворити орнамент заново, аби ця краса не пропала, бо жодного разу не бачив нічого подібного. І що почув? Категоричне «Ні!» Отут і здійснив другий «гріх»: дочекався, коли жінка, яка раритетною річчю мила підлогу, відійшла, відтяв шматок вишивки і відразу ж чемно розпрощався. Досі не знає майстер, чи вона помітила «пропажу», але цей клопоть виправ, і вже вишив рушник – на радість поціновувачам, бо вишиванки не ховає «в скриню», а публікує в журналах і на інтернет-сторінках.

ВИШИВАНЕ «ШЕВЧЕНКОВЕ СЛОВО»

До 175-річчя від дня народження Тараса Шевченка у Каневі відбулося велике міжнародне святкування під назвою «В сім'ї вольній, новій», яке почалося з Відня, потім спустилися по Дунаю до Чорного моря й далі по Дніпру до Канева. Там,

під Чернечою горою, розмістився наметове містечко – 100 будиноків з домотканого полотна. Умовою ж участі і, відповідно, проживання, було представлення двох робіт на шевченківську тематику. Подав «Заповіт» у гуцульському стилі (тому що тоді представляв Івано-Франківщину) та рушник «Садок вишневий коло хати», за які був відзначений – отримав перше місце. Згодом була виставка у Києві – а біля музею росла шовковиця – та, під якою Тарас Шевченко написав «Лілею!» Саме там підійшов видавець і запропонував проілюструвати «Кобзар».

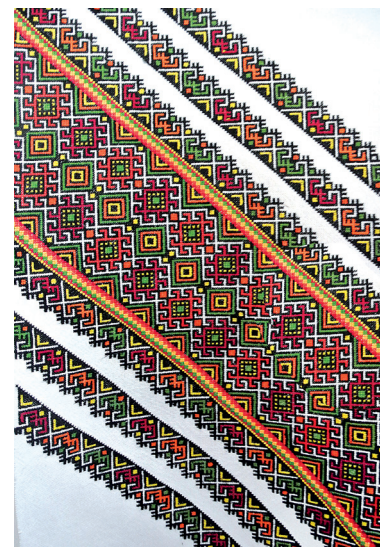
Спершу погодився, а потім сто разів пошкодував: узявся вкотре перечитувати геніальну поезію, та довго не міг знайти «ключа», адже мистецькими засобами можна передати траге-

Отут і здійснив другий «гріх»: дочекався, коли жінка, яка раритетною річчю мила підлогу, відійшла й відтяв шматок вишивки

дію козацьких боїв чи обдуреної дівчини, але як те саме висловити символікою вишивки? Проте Майстру все вдалося: рушники відкривають не тільки свою літературну сюжетіку, а й суть, закладену Поетом. «Шевченкове слово» – відтворив поезію у символах. Замість задуманих (чи замовлених) вісімнадцяти рушників вишив двадцять шість. За рушниками знавці творчості Шевченка й символіки української вишивки зможуть буквально дослівно «процитувати Кобзаря». Адже на «шевченківських» рушниках Михайла Покиданця – аналогії з усіма основними образами Тараса Шевченка. Часто використовує мотиви, не властиві українському рушникові. Як от – солов'їв на рушнику не зображав жоден майстер. Схему вишивки для солов'я розробив сам, сфотографувавши перед тим пташку на мобільний телефон (дві ночі довелось сидіти «в засідці»!)

ЗА СВОЇ ВИШИВАНІ РЯДКИ МІГ ПОЗБУТИСЬ СВОБОДИ Й ЖИТТЯ

Приміром, за орнамент гетьмана Полуботка. Цікава і сама історія. Існують дві легенди – перша говорить, що гетьмана Полуботка забрали в царську в'язницю й катували. Там, у камері, між допитами, він торочив свій каптур і вишивав жовтими і блакитними барвами орнамент. За іншою легендою орнамент вишила одна з дворянок після того, як дізналась про поневіряння гетьмана. Ця вишивка в радянські часи перебувала в «закритих» фондах – парубка, який мав

таку вишиванку, могли заслати до Сибіру. Трохи видозмінений орнамент (забрані бокові «рогачі»), зберігши, звичайно, жовту і блакитну барви первісного задуму, М. Покиданець використав на рушнику «Козацька слава» – «Немає краще України, немає друго-го Дніпра».

Виставка експонувалася в Києві, в музеї Тараса Шевченка, потім кілька місяців в історико-етнографічному музеї «Бойківщина» в Самборі, згодом побувала в містах Польщі.

ЗАЛИШИТИ СВІЙ СЛІД НА ЗЕМЛІ

Усе починалося випадково: почав друкувати в журналі «Радянська жінка» орнаменти вишивок... І так само випадково почав танцювати в колективі Львівського університету, відвідувати студію при музично-драматичному театрі імені Марії Заньковецької. Коли за розподілом потрапив у Верховину на Гуцульщині, там саме почали знімати «Тіні забутих предків». Хореографічний ансамбль Верховинського лісокомбінату, який він очолював, цілий рік був задіяний в зйомках. Безперечно, за такий тривалий час доводилося перетинатися і з режисером Сергієм Параджановим, і з акторами. До слова – рушник «Зелена Буковина» спеціально вишитий до 70-річчя від дня народження Івана Миколайчука як данина пам'яті.

Михайло Покиданець вважає, що кожна людина має щось залишити по собі. Після нього залишиться «вишиваний Кобзар». Якщо він побачить світ...

Якось побачив дуже елегантне опудало – у вишитій сорочці, кресані. Взяв гріх на душу – роздягнув «нешасного»

змінно відповідав: «Я нічого не продаю – не маю вже часу вишити такий самий орнамент». І справді – жодного орнаменту не повторює двічі, починаючи від найпростішої техніки хрестик, а ще є штапівка, низинка, мережки та багато інших, які використовує. Іноді п'ять рушників чекають – по-різному йде робота, вона або копітка, бо вимагає просто досконалого завершення, або творча, особливо коли бере до рук понижену річ і намагається «вспівати» втрачені фрагменти.

грошей, бо від цього заняття має одні збитки), тож лягає спати о першій, другій годині, встає десь о пів на п'яту, а іноді може всю ніч «просліпати». Кожну роботу намагається зробити бездоганною – і композиційно, і за поєднанням барв. В основі – давні орнаменти, які митець розширює і вдосконалює, і дуже вдячний людям, які бережуть цю вишивану мудрість, тому, як влучно написав свого часу поет Євген Гуцало, – «В віках живе, не меркне наша полотняна вічність, / І прахом не стають, не гаснуть наші полотняні письмена...»

НЕСПОДІВАНІ ЗНАХІДКИ

У фондах одного з львівських музеїв зберігся орнамент сорочки, датований 16-м сторіччям – Михайло Покиданець його знайшов та відтворив, і цей орнамент є найдавнішим у колекції майстра, хоча не всі музеї, фонди яких зберігають справді унікальні, мистецькі скарби, можуть похвалитися такою знахідкою.

А якось у Городенці митець побачив дуже елегантне опудало – у вишитій сорочці, кресані. Взяв гріх на душу – роздягнув «нешасного», зняв капелюха.

НОВИНИ

«КАЛІКА З ОСТРОВА
ІНІШМААН» В ЧЕРНІГОВІ

Сучасний британський драматург, ірландець за походженням, Мартін МакДонах в останні роки став неймовірно популярним не лише на батьківщині та у світі, а й в Україні. Один за одним українські театри ставлять його п'єси, незалежні мистецькі об'єднання влаштовують сценічні читання, а фестивалі привозять з-за кордону постановки інших театрів. Особливо зацікавив чомусь саме «Каліка з острова Інішмаан». Слідом за Рівненським обласним українським музично-драматичним театром (постановник – Володимир Петрів) та харківським «P.S.» (автор вистави – Степан Пасічник) постановку саме за «Калікою...» МакДонаха готує Чернігівський обласний академічний український музично-драматичний театр імені Тараса Шевченка. Сам твір, за жанром – комедія, він перший з трилогії про Аранські острови, що також включає в себе п'єси «Лейтенант з острова Інішмор» і «Привид з острова Інішер». На цих островах живуть аборигени, які досі розмовляють лише гельською мовою. Над виставою працює режисер, художній керівник театру Андрій Бакіров.

Прем'єра «Каліки з острова Інішмаан» у Чернігові відбудеться 20 грудня цього року.

НАМЕТОВА ВИСТАВКА

У Галереї імені Олени Замостян у Києво-Могилянській академії розпочала роботу експозиція театральної сценографії «Сценографія. Ріг достатку». Тут представлені роботи як знамих театральних художників, передусім феєричної Олени Богатирьової, так і тих, хто тільки стає на цей непевний мистецький шлях самореалізації – студентів Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури.

Виставку традиційно організували сценографи Богдан та Олена Поліщуки та режисер Андрій Приходько. Увазі відвідувачів представлені передусім ескізи костюмів, декорацій, плакати та сторінки театральних журналів «Коза» та «Шалені козюльки», які – оскільки робляться вручну театральними художниками – самі вже є зразками мистецтва. Цьогорічним нововведенням є, певно, те, що митці не стали обмежуватися виключно театральними роботами і представили також розкадровки для кінотворів.

А до чого тут намети, спитає уважний читач. Власне, ні до чого. Просто саме намет став центральним, організовуючим простір об'єктом виставки. На перехресті чорних, викладених ізолентою орнаментів, закінчуючи червоними візерунками, свілинами українських театральних діячів та невеличкою глиняною мискою зі свічкою. Організаторам вдалося об'єднати у такий спосіб і майбутнє, і минуле.

Надія СОКОЛЕНКО

Щастя за викликом

Ельвіра ЗАГУРСЬКА

Кожна жінка хоче бути щасливою і коханою, але, на жаль, часто, як казав класик, «якось так складається воно»...

Спробою поринути у суперечливу та пристрасну таїну складної жіночої душі, ствердити навіть не одвічне прагнення до любові, а одвічну надію, яка, незважаючи ні на що, завжди у ній жевріє, і стала прем'єра «Любов на замовлення», що відбулася у Національному театрі імені Марії Заньковецької.

Постановку «Любов на замовлення» здійснив народний артист України Григорій Шумейко, сценічне оформлення – заслужений діяч мистецтв України Людмила Боярська. Текст Тетяни Іващенко, який розрахований на, так би мовити, позачася, тут частково адаптований під реалію сьогодення (п'єса написана у 2000 році). «Що у Києві на Майдані робиться, ви чули?», – звертається одна героїня до іншої. І таких акцентів хоча й небагато, але для львівського глядача, який розуміє, що ці герої – не з далекої Англії чи близької

Віра – Марта Кулай, Кирило – Андрій Снісарчук

Росії, а просто-таки місцеві (бо й суто львівські реалії тут теж наявні), це особливо важливо. І глядачі дійсно широко співпереживають їм, і є чому.

Історія розігрується на трьох. Головна героїня Віра (Марта Кулай та заслужена артистка України Ірина Швайківська) – самотня жінка, чоловік якої проміняв її на молоду красуню. Перукарка Надійка (Мірослава Солук та Марія Шумейко), яка живе в злиднях і намагається заробити хоча б копійчину, бо її чоловіка, астронома

за фахом, скоротили на роботі. І Кирило (Андрій Снісарчук та заслужений артист України Орест Гарда) – працівник зі служби за наймом, між яким і Вірою спалахує кохання. Згодом виявляється, що він – чоловік Надійки й разом вони не більше, ніж двійко аферистів, які підшукали собі чергову довірливу жертву.

Віра, безумовно, намагається створити ілюзію того, що в її житті все гаразд. Але ступінь її самотності можна проілюструвати її ж

висловом: «Порохотяг (що з ним вона без упину бігає квартирою) – моя хатня тваринка... Постановник спробував висвітлити різні грані і жіночої, і чоловічої душі: Кирило, звичайно, негідник, але в якийсь момент він широко захоплюється Вірою і починає балансувати на тонкій межі закоханості та підлості; Віра, продовжуючи ілюзію респектабельності та стабільності минулого життя, з головою кидається у вихор пристрасності та надії, за одну мить втрачаючи і те, і інше. І при цьому вона залишається щасливою, бо ця любов справжня, вона має силу надихнути її на нове життя.

Своєрідним символом вистави є рулетка, яку час від часу крутять Віра та Кирило (художник-постановник). «Шанси три к одному, красное-черное-ноль», як співається у пісні. Позавчора у Віри було чорне, вчора – червоне, сьогодні – нуль... Коло зупинилося, проте завжди лишається шанс, що у наступній грі випаде твоя фішка, на яку ти поставиш усе – і тоді знову твоє життя зміниться, і порошок перестане бути хатньою тваринкою, і буде кохання, і...

Просто потрібно так, про всяк випадок, десь дуже глибоко, пам'ятати, що такі, як Кирило та Надійка (символічним є також підбір імен героїнь) також грають в ту саму гру...

«Драма.UA»: рух «знизу» вже розпочався

Олексій ПАЛЯНИЧКА

У Львові пройшов IV Фестиваль сучасної драматургії «Драма.UA» під назвою «Більше драми!»

Трансформувавшись із незалежного фесту аматорських театрів «Драбина», «Драма.UA» за чотири роки вийшла на справді якісний рівень як організації самого заходу, так і його програмного наповнення. Одним із головних завдань, заради якого засновано фестиваль, є розвиток сучасної драми та налагодження співпраці драматургів із режисерами. Відповідно проводиться конкурс драматичних творів, а режисери роблять сценічні читання – може, після театральної програми, найважливіший елемент структури «Драма.UA». Але крім цього в рамках форуму відбувалися також майстерні для театральних кураторів і менеджерів, режисерів, режисерсько-драматургічних тандемів та театральних критиків.

У співпраці з Гете-Інститутом, Польським інститутом в Україні, Британською радою, Чеським культурним центром, Східноєвропейською платформою театральності мистецтва були проведені ознайомчі лекції-тандеми, де театральні

Фінальна сцена вистави «Про добро» Павла Демірського та Моніки Штемпки Драматичного театру імені Єжи Шанявського у Вальбжиху

діячі – Уве Г'юссель (Німеччина), Павло Руднев (Росія), Олег Вергеліс (Україна), Вітольд Мрозек (Польща), Мартіна Черна (Чехія), Юлія Поповіч (Румунія) та Томаш Ясаї (Угорщина) – розповідали про сучасний стан справ у їхніх національних театральних світах.

Таким широким контекстом – майстернями, показом вітчизняних і зарубіжних спектаклів (окремої згадки заслуговує вистава, створена польським режисерсько-драматургічним тандемом Моніки Штемпки та Павла Демірського – «Про добро»), лекціями – організатори фестивалю обрали основну мету: сценічні читання п'єс, а головне – драматургічний конкурс, в якому цього разу взяли участь більш як п'ятдесят драматургів. Переможцем стала п'єса

Романа Горбика «Процальна вечірка». У ній є все – Україна та Європа, трагічний розрив у свідомості молоді – робити добро для себе за кордоном чи працювати на благо батьківщини. Відповідь неоднозначна. Хоча п'єси дещо бракує живої дії, іноді вона хибує на штурхуність і схоластичну риторичність. Напередодні фестивалю було також розпочато драматургічну резиденцію – драматург М. спеціально до заходу у стислі строки створила п'єсу-антиутопію «Відредаговане чорне» – абсолютно герметичний твір, в якому витворюється своя окрема реальність (лише із невеликими позначками нашої, на кшталт Берлінської стіни), який із величезним успіхом прочитав-поставив Антон Романов. Третьою україномовною цікавинкою стала п'єса

авторства одного із співорганізаторів форуму Павла Ар'є – «Баба Пріся». І це справді неймовірна родзинка фестивалю, його успіх. За бабу Прісю читала заслужена артистка України Лідія Данильчук, вкотре продемонструвавши неймовірну силу свого таланту. «Баба Пріся» ніби про нас, її ключовою темою є Чорнобиль, але не так сама трагедія 27-річної давнини, скільки наше суспільство, уражене цим лихом. Утім Павло Ар'є поєднав у ній як психологічно-побутові, так і суто театральні елементи. Відтак п'єса просто проситься на сцену.

Нарешті в Україні з'являються дійсно якісні речі. Хоча висловити величезну вдячність організаторам фестивалю «Драма.UA» на чолі з його засновником Оксаною Дудко.

Театр – це інтерактивне явище, тому йому, особливо сьогодні, потрібно мати суспільну позицію і створювати діалог із соціумом. Люди, йдучи до театру, не повинні думати: «Я зараз іду культурно збагачуватися», – адже так ми й далі перебуватимемо в середньовіччі («Зате культурно збагачені!») Глядач йтиме в театр, щоб вступити в діалог із автором. І тут справа за театральним мистецтвом – налагодити цей діалог.

Шедеври фортепіанної музики у Дніпропетровську

Валерій ГРОМЧЕНКО,

кандидат мистецтвознавства

Поміж звершень першого півріччя навчального року в Дніпропетровській консерваторії імені Михайла Глинки беззаперечною творчою кульмінацією постає ІХ Міжнародний фестиваль «Музика без меж».

Об'єднання зусиль багатьох митців на чолі з двома непересічними, унікальними за творчим обдаруванням особистостями – президентом фестивалю, заслуженим діячем мистецтв України, ректором Дніпропетровської консерваторії імені Михайла Глинки Юрієм Новиковим і художнім керівником фестивалю, заслуженим діячем мистецтв України, диригентом Дмитром Логвіном – дозволило створити незабутнє свято класичного музичного мистецтва, основу якого склали шедеври фортепіанної музики.

Урочисте відкриття фестивалю відбулось на сцені Дніпропетровського академічного театру російської драми імені Максима Горького. Всесвітньо відомий піаніст Олександр

Євген і Катерина Михайлови

Романовський у супроводі молодіжного симфонічного оркестру «Festival» (диригент – Дмитро Логвін) виконав Концерт № 2 для фортепіано з оркестром Сергія

Прокоф'єва. Запам'яталось слухачам і виконання оркестром Симфонії № 1 Сергія Прокоф'єва та музики до балету «Панночка і хуліган» Дмитра Шостаковича.

Кульмінацією свята можна вважати другий день фестивалю. Денний концерт лауреата міжнародних конкурсів Олександра Романовського вже у Великій залі Дніпропетровської консерваторії імені Михайла Глинки не лише сколихнув серця слухачів нескінченною енергією музики Варіацій на тему Паганіні Йоганнеса Брамса, але й вразив меломанів філософською глибиною фортепіанної Сонати № 2 Сергія Рахманінова.

Вечірній концерт, який представив шедеври фортепіанної музики XVIII–XIX століть, відкрив рідкісний за драматизмом твір Вольфганга Амадея Моцарта – Фантазія і соната c-moll у виконанні Юрія Новікова. Доцент Російської академії музики імені Гнесіних Павло Домбровський презентував слухачам Концерт № 4 для фортепіано з оркестром Людвіга ван Бетховена. Концерт Роберта Шумана, прозвучав у виконанні професора Казанської консерваторії імені Назіба Жиганова Євгена Михайлова. У цей вечір видатним піаністам сучасності акомпанував молодіжний симфонічний оркестр «Festival», але вже під орудою диригента Ашдодського симфонічного оркестру, професора Ваг Папяна (Ізраїль).

Третій день форуму відкрився майстер-класом Олександра Романовського, під час якого не лише проводилися заняття зі студентами, але й відбувалось повноцінне творче спілкування митця з аудиторією. Денний концерт також був присвячений шедеврам фортепіанної музики XVIII–XIX століть. У виконанні Павла Домбровського прозвучали Десять варіацій на тему Глюка «Unser dummer Pöbel meint» Вольфганга Амадея Моцарта, варіації на тему Генделя Йоганнеса Брамса, Чотири скерцо Фридерика Шопена.

Новою формою концертних заходів фестивалю постала літературно-музична композиція «Роберт Шуман. Історія кохання у листах і музиці». Євген Михайлов і студентка Казанської консерваторії імені Назіба Жиганова Катерина Михайлова передали слухачам відчуття трагізму життєвої і творчої долі Роберта Шумана.

Заключний день фестивалю розпочався майстер-класом Павла Домбровського. Піаніст заглиблювався не лише у виконавсько-технологічні питання гри, але й в осягнення ідейно-образного змісту представлених на занятті творів. Концерт фортепіанних ансамблів за участю Євгена та Катерини Михайлових, у виконанні яких прозвучали Соната для двох фортепіано D-dur Вольфганга Амадея Моцарта та Сюїта № 2 для двох фортепіано Сергія Рахманінова, поставив фінальний акорд ІХ Міжнародного фестивалю музичного мистецтва «Музика без меж».

Рукописи повертаються в Україну

Ольга ГОЛИНСЬКА

У Центральному державному архіві-музеї літератури і мистецтва України ось уже другий рік триває літературно-музичний проект «Мистецькі зустрічі».

Цього разу вечір був присвячений постаті видатного українського композитора шістдесятника, одного із

Леонід Грабовський

зачинателів українського авангарду, автора знакових для української культури симфонічних, камерних – вокальних та інструментальних – творів, музики для театру і кіно Леоніда Грабовського.

Учень славетних Левка Ревуцького й Бориса Лятошинського, Леонід Грабовський ніколи не йшов уторованими шляхами, а завжди сміливо прокладав нові, за що не раз потерпав у часи радянської влади, але водночас завоював беззаперечний авторитет і повагу серед друзів, колег-однодумців і послідовників. Ось уже понад двадцять років митець мешкає у США (виїхав іще до проголошення незалежності України), однак не пориває зв'язків із Батьківщиною.

Численна аудиторія, яка зібралася в концертній залі архіву-музею, стала свідком презентації особового фонду композитора і передачі на постійне зберігання до архіву нотних рукописів семи творів Леоніда Грабовського. Це клавіри двох опер-буфа на сюжети однойменних чеховських водевілів – «Ведмідь» і

Валерій Матюхін і Леонід Грабовський під час концерту

«Пропозиція», партитури «Маленької камерної музики» № 1 для п'ятнадцяти струнних інструментів, «Concerto misterioso» для дев'яти інструментів, «Двох п'єс» для струнного оркестру («Романс» і «Скерцино»), вокального циклу «І буде так...» на вірші Миколи Воробйова для меццо-сопрано, кларнета, скрипки й

фортепіано, а також партії «Чотирьох інвенцій» для камерного оркестру.

Презентації передувала авторський концерт митця. У виконанні артистів «Київської камерати» під орудою її засновника й незмінного керманіча народного артиста України, лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка Валерія Матюхіна

прозвучали вокальні цикли «Пастелі» на вірші Павла Тичини (солістка – заслужена артистка України Тамара Ходакова, сопрано) і «Когда» на тексти Велемира Хлебникова (солістка – лауреат міжнародних конкурсів Інна Галатенко, мецо-сопрано). Один із організаторів події, відомий український піаніст Євген Громов зіграв «Гомеоморфію-2» й «Елізі на згадку», а Максим Коломієць представив публіці «Мікроструктури» для гобоя соло. Написані у різні роки (від 1960-х до кінця 1980-х), ці опуси, майстерно відтворені українськими музикантами, зайвий раз підтвердили істину, що справжнє мистецтво не старішає.

Леонід Грабовський почув на свою адресу багато привітань, теплих слів й у відповідь подякував артистам і працівникам архіву за підтримку та високу оцінку його творчості. Акцією передачі автографів власних творів до поважної української державної установи 78-річний композитор на радість шанувальникам засвідчив власне бажання залишити свій доробок батьківщині.

Фото Романа РАТУШНОГО

Бібліотечна подія року – конференція Української бібліотечної асоціації

У Києві відбулася щорічна конференція Української бібліотечної асоціації (УБА) «Бібліотек@ в електронному середовищі», в якій взяли участь понад 180 фахівців бібліотечно-інформаційної сфери з усієї України. Вона була організована за підтримки Міністерства культури України та Програми «Бібліоміст».

З вітальними листами до організаторів та учасників звернулися народний депутат України, перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань інформатизації та інформаційних технологій Р. В. Лук'ячук і міністр культури України Л. М. Новохатько. Також з вітальним словом виступили начальник відділу аналізу та прогнозування діяльності бібліотек Міністерства культури М. Г. Височанська, заступник директора програми «Бібліоміст» М. Абдуразакова, голова Правління Української асоціації

Щорічна конференція Української бібліотечної асоціації

видавців і книготорговців, директор видавничо-книготорговельної компанії «Самміт-Книга» І. М. Степурін, ректор Київського національного університету культури і мистецтв М. М. Поплавський.

У Київському національному університеті культури і мистецтв відбулася урочиста церемонія вручення нагород і відзнак УБА. Із ключовою доповіддю за темою конференції «Сучасна

бібліотека в електронному інформаційному середовищі» виступив генеральний директор Державної публічної науково-технічної бібліотеки Росії, професор Я. Л. Шрайберг. Про роль УБА в розвитку електронного середовища українських бібліотек розповіла загалу директор Інституту післядипломної освіти Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, президент УБА І. О. Шевченко.

На конференції також обговорили та ухвалили нову редакцію Кодексу етики бібліотекаря, підготовлену робочою групою на чолі з віце-президентом УБА В. С. Пашковою.

Учасники заходу активно працювали на секційних засіданнях «Розбудова УБА: мозковий штурм», «Контент електронного читання, програмні та технічні засоби», «Бібліотека – центр громади»: підсумки громадських обговорень», «Молодіжний конструктор-2»: засідання Молодіжної та Студентської секцій УБА, які були організовані у Національній парламентській бібліотеці України та Американській бібліотеці Національного університету «Києво-Могилянська академія».

У другий і третій день учасники долучилися до X Міжнародної науково-практичної конференції INFORMATIO-2013: Електронні інформаційні ресурси: створення, використання, доступ на базі Національної наукової медичної бібліотеки України та Науково-технічної бібліотеки ім. Г. І. Денисенка Національного технічного

університету України «КПІ» та Х ювілейної школи директорів обласних бібліотек для юнацтва «Бібліотеки для юнацтва в умовах реформування державної політики», що пройшла у Державній бібліотеці України для юнацтва.

Члени УБА взяли участь у засіданнях Секції університетських бібліотек та Секції працівників медичних бібліотек, а також побували на Фестивалі буктрейлерів «Оживають герої на екрані у рекламі».

Президія Української бібліотечної асоціації щиро дякує співorganizatorам – Національній парламентській бібліотеці України, Київському національному університету культури і мистецтв, Державній бібліотеці України для юнацтва, Асоціації «Інформатіо-Консорціум», а також партнерам – Гете-інституту в Україні, Видавничо-книготорговельній компанії «Самміт-Книга» та іншим за організаційну і фінансову підтримку конференції.

За матеріалами УБА

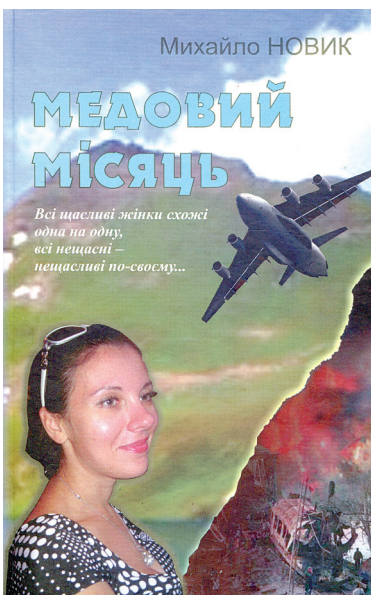
Світло в домі – то світло в душі

Володимир ПАЛАЖЧЕНКО

Письменник Михайло Новик, автор книги художньої прози «Медовий місяць» (Фонд «Репортер», Київ-2012) розпочинає свої роздуми про земну місію і долю жінки з такої філософської фрази: «Всі щасливі жінки схожі одна на одну, всі нещасні – нещасливі по-своєму».

Ці слова привертають увагу не лише тому, що винесені на обкладинку і передтитул книги. Навряд чи хто засумнівається в істині, підказаній російським класиком Львом Толстим. Щоправда, у першому реченні «Анни Кареніної» мовилося про сім'ю. Натомість Михайло Новик зосередився саме на жінці – прекрасній половині людства, без якої сім'я неможлива. «Напевне, через те жінці й найважче у нашому світі» – впевнений сучасний український прозаїк.

Твори «Медового місяця» належать до різних жанрів: есеї, новели, оповідання, короткі повісті. Щодо останнього можна сперечатися, адже повісті М. Новика – скоріше великі безсюжетні оповідання або ж ретроспективні спогади-роздуми про людську долю. Здебільшого автор не дотримується строгих жанрових меж, через що його оповіді мимоволі

перетворюються на сповідальні елегії й покаєнні одкровення, а деякі есеї («Світло в домі», «Нічна ностальгія») на молитви.

Відтак усі твори – і автобіографічні, де панує магічно-довірливе «я», і ті, в яких розповідь ведеться від третьої особи – об'єднує прагнення до пошуку чогось незбутнього, назавжди втраченого.

Спроба відродження спаленої минулим життям душі стала головною темою і новели «Осіньне перехрестя». Другою після автора персоналією цього сповідального твору стала наша з Михайлом Новиком однокурсниця Валентина з незабутнім прізвиськом Непитуща. Звісно, для мене це не простий текст, бо задля нього варто

було читати всю книгу. До того ж, якби моя воля, то на обкладинці стояв би саме цей заголовок. Отже, випадкова зустріч на перехресті в центрі Києва. Чому на «осінньому»? Оскільки день був по-літньому теплий, то, певно, автор мовить про вік: він тоді мав п'ятдесят три роки, вона – на два роки молодша... До чого може зобов'язати зустріч через двадцять дев'ять літ після закінчення університету? До кави з коньяком? Не лише. Він постав солідним співробітником державних інформаційних агентств, розлученим, батьком дорослих дітей. Вона виявилась бідною, безробітною матір'ю п'ятеро дітей, яка, перебуваючи у шлюбі, не жила з чоловіком і ось приїхала із села до Києва оформлювати пенсію. Здавалося б, що може бути спільного у таких людей? Студентська молодість і більш нічого. Радість зустрічі не увінчалася взаємними спогадами. Їй не було де ночувати, і він запросив до себе, бо жив один. Доля зле пожартувала і над Валентиною, і над Андрієм (під таким ім'ям виступає автор, оскільки форма розповіді від третьої особи видалась йому доречною). Вона – просто нещаслива. Він – ошуканий долею-злодійкою, що більше краде, ніж дає. Кілька місяців літа й осені вони прожили разом у його квартирі. Не дай, Боже, нікому спізнати такого життя: «Невже вона до такої

міри опустилася, затуркана тим сімейним багатодітним життям, що може збирати й курити чиїсь засмокотані недопалки? Невже це та сама горда й неприступна Валя, яку я колись знав?»

Зрештою, настав день, коли ота взаємна мука, що називалася життям, урвалася болісно і драматично.

Найсвітлішим автобіографічним твором збірки мені видається новела «Медовий місяць». Цей заголовок з волі Михайла Новика є і назвою книги. Тут розповідь ведеться від першої особи. Восени 1990-го, за дванадцять років до зустрічі на «осінньому перехресті» з Валею, знаний київський публіцист М. Новик потрапив на кілька тижнів у подорож на теплоході по Дунаю у складі міжнародної екологічної експедиції. Отут він і зустрівся зі смарагдовим поглядом красивих очей чарівної блондинки – сербки Ванди. Стиль твору увібрав у себе як репортажність в описах про перебування в дунайських портах, так і романтику почуттів головних персоналій. Наприклад: «Два дні в Будапешті пролетіли як дві сріблясті ниточки бабиного літа». Красива, пластична образна деталь, що так імпує душевному настрою Ванди: «Я щаслива, що Дунай познайомив нас, що так звів... Це був медовий місяць наших душ! Не тіл, не післяшлюбний,

а – рідних душ... Що повинні поєднатися. Чекаю тебе, рідний!» Він її і досі не дочекався. Не через те, що так вимагають закони жанру, а через прокляту балканську війну, що забрала десятки тисяч життів. «Але я вірю, що Ванда жива! Вона обіцяла мене дочекатися», – писав М. Новик через дванадцять років після медового місяця на Дунаї. Його слова – свідчення того, що закохане серце має бути вірним і мужнім.

Коли дочитував останню сторінку новели, чомусь пригадалися рядки з вірша мого батька, письменника Олексія Палажченка: «В кожній щасті є краплина горя, / В кожній зустрічі бринить розлука». Це написано, коли ми з Михайлом Новиком були студентами – молодими, щасливими й закоханими... Отже – не про нас, тодішніх. Згадуючи ті часи, автор книги пише: «Світло в домі – це, перш за все, гармонія стосунків, взаєморозуміння... Взаємна любов. Підтримка, вірність, відданість... Щасливих сімей – навіть при гасовому каганці! – було свого часу немало.» І далі: «... Саме тоді я зрозумів ще одне: світло в домі – то жінка.» Не претендуючи на співавторство, додам: світло в домі – то світло в душі. Принаймні, я відчув це, пройшовши разом із письменником сторінками його книги крізь болі й муки, нещастя і страждання людей, незабутніх довіку.

Чингіз Айтматов: витримати випробування часом...

До 85-річчя від дня народження

12 грудня 2013 року класику світової літератури, видатному киргизькому письменнику, громадському діячеві й дипломату, гуманістичному культурологу, славному представнику генерації «шістдесятників» Чингізу Айтматову виповнилось би 85 років від дня народження.

Чингіз Айтматов був послідовним популяризатором гуманістичних ідей всесвітньої культурної інтеграції. Видатний киргизький письменник вважав, що багатство та діалог різних культур на планеті є перешкодою на шляху тероризму, конфлікту цивілізацій та конфесій. Різниця національних культур – це не безодня, що розділяє людей, а щедра поле взаємодії та єднання різних народів. Яскравим прикладом такого єднання була і залишається багатолітня дружба між

письменник був депутатом Верховної Ради СРСР, ініціатором міжнародного інтелектуального руху «Іссик-Кульський форум», президентом Асамблеї народів Центральної Азії.

Помер Чингіз Айтматов 10 червня 2008 року на вісімдесятому році життя в Німеччині, у лікарні міста Нюрнберга, де перебував на терміновому лікуванні. На честь видатного письменника, Героя Киргизької Республіки, Героя Соціалістичної Праці СРСР, народного письменника Киргизії на його батьківщині засновано свято – День національної літератури Киргизстану, що відзначається кожного року 12 грудня. Похований письменник в історико-меморіальному комплексі Ата-Бейт у передмісті Бішкека, поруч з могилою свого батька Торекула Айтматова, поряд з могилами десятків інших киргизів, розстріляних у роки сталінських репресій. На честь Чингіза Айтматова заснована Золота медаль і створено Міжнародний Фонд імені Чингіза Айтматова. У 1993 році в Бішкеку заснована Міжнародна громадська Айтматівська Академія. У Туреччині в місті Ель-Азиз миський парк був названий ім'ям Чингіза Айтматова. У 2011 році в центрі Бішкека на площі Ала-Тоо

Чингіз Айтматов був послідовним популяризатором гуманістичних ідей всесвітньої культурної інтеграції

українськими та киргизькими письменниками, чільне місце у зміцненні якої належить видатному сину киргизького народу Чингізу Айтматову. Айтматов любив українську землю, часто гостював в Україні, неодноразово зустрічався з українськими читачами, українськими колегами-письменниками, мав дружні стосунки з Борисом Олійником, Іваном Драчем, Миколою Сингаївським, Миколою Вінграновським, Бориславом Степанюком. Особливо можна розповідати про багаторічну дружбу Чингіза Айтматова з Олесем Гончаром, з яким вони побували майже в усіх куточках України.

У дитинстві майбутній письменник виховувався в бабусі, тому його перші життєві враження були пов'язані з національними киргизькими традиціями. У родині Айтматова розмовляли і киргизькою, і російською мовами, що визначило двомовний характер творчості майбутнього письменника. Чингізу довелося рано стати самостійним. Його трудовий стаж почався в десять років, а з чотирнадцяти він уже був секретарем сільської

ради, вирішуючи найскладніші життєві питання великого села під час Великої Вітчизняної війни, коли всі дорослі чоловіки аїлу були на фронті. Закінчивши вісім класів, Чингіз вступив до Джамбульського зооветеринарного технікуму, який із відзнакою закінчив у 1948 році й вступив до сільськогосподарського інституту на зоотехнічний факультет у місті Фрунзе. У 1952 році, студентом почав публікувати в періодичній пресі свої перші оповідання киргизькою мовою. Тоді ж дебютував у пресі з оповіданням російською мовою «Газетяр Дзюйдо». По закінченні інституту в 1953 році упродовж трьох років пра-

опубліковано перше оповідання «Обличчям до обличчя». Того ж року побачили світ оповідання Айтматова в журналі «Новый мир», а також вийшла друком повість «Джаміля» про кохання, яке витримало всі випробування, про право пригнобленої киргизької жінки на особисте щастя та громадську діяльність. Повість «Джаміля» принесла Чингізу Айтматову широку популярність і світове визнання. На світовому літературному небосхилі по праву засяло ім'я Чингіза Айтматова. Французький письменник Луї Арагон свого часу писав: «Джаміля» – найкрасивіша історія кохання на землі». Чингіз

Твори Чингіза Айтматова перекладені понад ста мовами світу, чимало творів письменника екранізовані, за їхніми мотивами були поставлені драматичні вистави та балети

цював у науково-дослідному інституті скотарства, одночасно продовжував писати й друкувати оповідання. У 1956 році Айтматов вступив на Вищі літературні курси в Москві, які закінчив у 1958 року. По закінченні літературних курсів Айтматов працював журналістом у столиці Киргизії, п'ять років був власним кореспондентом газети «Правда» в Киргизії, редактором журналу «Літературний Киргизстан». 1958 року в журналі «Октябрь» у Москві російською мовою було

Айтматов потім не раз згадував, що саме Арагон, переклавши його повість на французьку мову, відкрив йому шлях у літературу. Повість «Джаміля» згодом була перекладена багатьма мовами. Вона отримала великий резонанс у Європі й Азії. Після «Джамілі» були опубліковані повісті «Верблюже око» (1960), «Топольок мій у червоній хустці» (1961), «Перший учитель» (1961), «Материнське поле» (1963) та прозова збірка «Повісті гір і степів» (1963), за яку письменник одержав

найвищу літературну нагороду колишнього СРСР – Ленінську премію.

Твори Чингіза Айтматова перекладені понад ста мовами світу, чимало творів письменника екранізовані, за їхніми мотивами були поставлені драматичні вистави та балети. У 1965 році повість Чингіза Айтматова «Перший учитель» була вдало екранізована Андрієм Кончаловським на «Мосфільмі». Згодом були екранізовані такі твори Чингіза Айтматова, як «Верблюже око», «Білий пароплав», «Ранні журавлі»... За повість «Прощавай, Гюльсари!» у 1968 році письменник був удостоєний Державної премії СРСР. Загалом за свої твори Айтматов був тричі удостоєний Державної премії СРСР (1968, 1980, 1983). Повість «Білий пароплав» (1970) була опублікована російською мовою і на довгі роки стала одним з найбільш визнаних творів Чингіза Айтматова в усьому світі. Екранізація цього твору мала неабиякий успіх на міжнародних кінофестивалях у Берліні та Венеції.

Проте талант Айтматова не обмежився літературною нівою. Він успішно проявив себе на дипломатичній роботі, у політиці, побувавши у 1990–1994 рр. спочатку послом СРСР і Росії в Люксембурзі, потім до березня 2008 року – послом Киргизії в країнах Бенілюксу: Бельгії, Нідерландах і Люксембурзі. У 1960–1980-ті роки

встановлено пам'ятник Чингізу Айтматову. Лише в останній рік життя письменника виникло питання про присудження йому Нобелівської премії. Цікаво, що ініціаторами висунення Чингіза Айтматова на Нобелівську премію з літератури у 2008 році виступив Турецький уряд, оскільки киргизький письменник, на думку турецьких урядовців, був найвидатнішим тюркомовним письменником сучасності.

В одному з останніх інтерв'ю Чингіз Айтматов, ніби передбачаючи свій близький неземний шлях, наголосив, що мріє осісти на рідній землі і багато працювати, оскільки чимало письменницьких задумів вимагають поступової копіткої праці, втілення замисленого в реальність вимагає колосальної розумової праці. «Адже література, – як наголошував письменник, – каторжна праця і це не спроба підвищити словесами свій статус, і тим більше, не скарга. Стати відомим – легко, але витримати випробування часом – важче над усе. Я не кажу про мету письменника залишитися на віки. Я кажу про окреме життя самих книг, яким вони житимуть вже після автора...»

Олександр БАКУМЕНКО, лауреат Всеукраїнських літературних премій імені І. С. Нечуя-Левицького та імені Олександра Олеся

Стати відомим – легко, але витримати випробування часом – важче над усе. Я не кажу про мету письменника залишитися на віки. Я кажу про окреме життя самих книг, яким вони житимуть вже після автора...

Столична афіша з 16 до 22 грудня 2013 року

НАЦІОНАЛЬНА ОПЕРА УКРАЇНИ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

www.opera.com.ua

Вул. Володимирська, 50, тел. 279-11-69 (каса)

- 17 – А. Адан «Корсар»
18 – Л. Бетховен. Симфонія № 9
19 – Г. Доницетті «Любовний напій»
20 – М. Лисенко «Наталка Полтавка»
21 (12.00) – М. Римський-Корсаков «Казка про царя Салтана» **прем'єра**
21 (19.00) – Ф. Шопен «Шопеніана»
К. М. Вебер «Видіння троянди»
22 (12.00) – Концерт учнів та студентів Київської муніципальної академії танцю ім. С. Лифаря
22 (19.00) – Х. Левенсхольд «Сильфіда»
Вартість квитків: 20–300 грн.

НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ
ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

www.ft.org.ua

Пл. Івана Франка, 3, тел. 279-59-21 (каса)

- 17 – М. Гоголь «Одруження»
18, 19 – І. Нечуй-Левицький «Кайдашева сім'я»
20 – Н. Ворожбит «Квітка Будяк» **прем'єра**
21 – І. Малкович «Райське діло»
22 – А. Чехов «Жона є жона...»
Камерна сцена імені Сергія Данченка
18 – З. Хшановський, Л. Кадирова «Марія»
(Коли розлучаються двос...)
19 – «Голгофа» (за Лесею Українкою)
22 – І. Афанасьєв «Самотня леді»
Вартість квитків: 20–250 грн.

НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР
РОСІЙСЬКОЇ ДРАМИ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

www.rusdram.com.ua

Вул. Б. Хмельницького, 5, тел. 234-42-23 (каса)

- 16 – М. Камолетті «Сімейна вечерея»
17 – «Нахлібник» (за І. Тургенєвим) **прем'єра**
18 – Б. Нушич «Д-р» **прем'єра**
19 – Б. Нушич «Пані міністерша»
20 – Леся Українка «У полоні пристрастей»
(Камінний господар)
21 – Д. Патрик «Дивна місіс Севідж»
22 (12.00) – Р. Куні «Занадто щасливий батько»
22 (19.00) – «Сто п'ята сторінка про кохання»
Нова сцена
16 (20.00) – Л. Берфус «Янголятко, або Сексуальні неврози наших батьків»
17, 21 (20.00) – А. Ніколі «Жінка і чиновник» **прем'єра**
19 (20.00) – Е. Мазія «Ігри на задньому дворі»
22 (18.00) – Н. Єрпулат, Й. Хільє «Скажена кров»
Сцена «Під дахом»
20 (20.00) – «Шлюби укладаються на небесах...»
(за Л. Толстим)
22 (20.00) – «Олександр Вертинський. Бал Господній...»
Вартість квитків: 10–200 грн.

АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ДРАМИ
І КОМЕДІЇ НА ЛІВОМУ БЕРЕЗІ ДНІПРА

www.drama-comedy.kiev.ua

Просп. Броварський, 25, тел. 517-89-80 (каса)

- Основна сцена**
17 – Д. Таборі «Майн кампф, або Шкарпетки у кавнику»

- 18 – Ф. Сологуб «Кручений біс»
19 – Р. Баєр «Чотири причини вийти заміж»
20 – Г. Бюхнер «Карнавал плоті»
21 – Ш. де Лакло «Небезпечні зв'язки»
22 – Аристофан «Чого хочуть жінки?»

прем'єра

- 24 – В. Войнович «Граємо Чонкіна»
Вартість квитків: 40–200 грн.

Мала сцена

- 17 (19.00) – М. фон Майєнбург «Бриджі»
21 (15.00) – О. Єрнєв «Вечір з гарненькою та самотньою»
22 (15.00) – Н. Птушкіна «Ти, якого любить душа моя...»
Вартість квитків: 60–100 грн.

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ОПЕРЕТИ

www.operetta.com.ua

Вул. Велика Васильківська, 53/3, тел. 287-26-30

- 19 – В. Ільїн, В. Лукашов «За двома зайцями»
Вартість квитків: 20–150 грн.

АКАДЕМІЧНИЙ МОЛОДИЙ ТЕАТР

www.molody.kiev.ua

Вул. Прорізна, 17, тел. 278-73-92 (каса)

- 21, 22 (12.00) – І. Пелюк, О. Харченко «Принцеса Лебідь» **прем'єра**
21 (19.00) – І. Коваль «Маринований аристократ»
22 (19.00) – Я. Гловацький «Четверта сестра»

Камерна сцена

- 18 – О. Островський «Право на любов»
19 – К. Малініна «Неймовірна історія кохання»
20 – М. Шизгал «Любофф!»
21 – О. Савченко «Бери, люби, тікай!» **прем'єра**
Вартість квитків: 40–120 грн.

КИЇВСЬКИЙ МУНІЦИПАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ
ТЕАТР ОПЕРИ І БАЛЕТУ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

www.musictheatre.kiev.ua

Вул. Межигірська, 2, тел. 425-31-16

- 19 (13.00) – К. Орф «Розумниця»
21, 22 (12.00) – М. Римський-Корсаков
«Ніч перед Різдвом»
Вартість квитків: 20–200 грн.

АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР
ЮНОГО ГЛЯДАЧА НА ЛІПКАХ

www.tuz.kiev.ua

Вул. Липська, 15/17, тел. 253-62-19

Новорічні вистави

- 18–22 (12.00) – М. Френкель «Ле тяб бет» **прем'єра**
Вартість квитків: 35–70 грн.

КИЇВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ЛЯЛЬОК

www.akadempuppet.kiev.ua

Вул. М. Грушевського, 1а, тел. 278-58-08

- Із 21 січня** – Казкове свято Новорічної ялинки за участі Діда Мороза, Снігуроньки та казкових героїв
Вартість квитків: 40 грн.

КИЇВСЬКИЙ МУНІЦИПАЛЬНИЙ
АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ЛЯЛЬОК

www.puppet-theater.kiev.ua

Вул. Миропільська, 1, тел. 513-15-00

- 21 (11.00, 13.00) – А. Мілн «Вінні-Пух»

- 22 – В. Данилевич (за Г. Х. Андерсеном)
«Стийкий олов'яний солдатик»
Вартість квитків: 30 грн.

АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР «КОЛЕСО»

www.teatr-koleso.kiev.ua

Андріївський узвіз, 8, тел. 425-04-22

- 17 – Ж. Ануї «Генерали у спідницях»
19 – Коктейль «Фа-соль»
20 – Н. Жилінська, І. Кліщевська «Вечорниці»
21 (19.00) – «У Києві на Подолі, або «Где ві сохніте бельйо?»
22 (14.00) – «Зоряний хлопчик» (за О. Уайльдодом)
Камінна зала
21, 22 – К. Людвіг «Примадонни»
Вартість квитків: 50–120 грн.

АКАДЕМІЧНИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР НА ПОДОЛІ

www.theatreonpodol.com

Андріївський узвіз, 206, тел. 425-54-89

Театральна вітальня

- 20 – А. Крим «Львовушка»
21 – О. Петров «Ніч для двох»
22 – О. Арбузов «Старомодна комедія»
Вартість квитків: 50–70 грн.

**У приміщенні Малої зали
Палацу мистецтв «Україна»**

- 17, 22 – А. Крим «Звідки беруться діти?»
18 – О. Коломієць «Фараони»
19 – О. Вампілов «Минулого літа в Чулимську»
21 – М. Горький «На дні»
Вартість квитків: 70–90 грн.

КИЇВСЬКА АКАДЕМІЧНА МАЙСТЕРНЯ
ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА «СУЗІР'Я»

www.suzirja.org.ua

Вул. Ярославів Вал, 146, тел. 272-41-88

- 17 – Й. Бродський, О. Вертинський, О. Галич та інші
«Нізідки з любов'ю»
18 – І. Афанасьєв «Самотня леді»
19 – Б. Окуджава «У Барабанному провулку»
20 – П. Шеффер «Летітис та Лавідж»
21 – Т. Вільямс «Страх бажання»
прем'єра

- 22 – К. Абе «Жінка у пісках»
Початок вистав о 19.00
Вартість квитків: 50–150 грн.

Мікросцена

- Вул. Ярославів Вал, 16
19, 20 – В. Сигарєв «Діпо Північне»
21 – Х. Левін «Холостяки і холостячки»
Початок вистав о 19.30
Вартість квитків: 50 грн.

ТЕАТР ПЛАСТИЧНОЇ ДРАМИ НА ПЕЧЕРСЬКУ

www.ktpd.ho.com.ua

Вул. Шовковична, 7а, тел. 253-93-83

- 20 – «Пристрасті за Івановим» (за А. Чеховим) **прем'єра**
21 – К. Гоцці «Король-Олень»
22 – «Маленький принц» (за А. де Сент-Екзюпері)
Вартість квитків: 60–70 грн.

НОВИЙ ТЕАТР НА ПЕЧЕРСЬКУ

www.newtheatre.kiev.ua

Вул. Немировича-Данченка, 5, тел. 285-65-50

- 19, 20 (19.00) – «Salida Cruzada – 8 кроків танго»
21 (18.00) – Р. Шиммельпфенніг «Під тиском»
(Push up 1–3)
22 (18.00) – А. Чехов «Святою ніччю»
Вартість квитків: 80–90 грн.

**У приміщенні Центру театрального
мистецтва імені Леся Курбаса**

- Вул. Володимирська, 23в
17, 18 (19.00) – Ш. де Лакло «Небезпечні зв'язки»
прем'єра
Вартість квитків: 80–90 грн.

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР

www.nut.kiev.ua

Вул. Михайлівська, 24ж, тел. 279-32-78

- 21 – Н. Уварова «Сватання монтера» **прем'єра**
Вартість квитків: 80 грн.
Театр «Божья коровка»
Новий рік разом з Дідом Морозом і Снігуронькою
21 – Новорічні пригоди Сніговика

- 22 – Зимові казки
Початок вистав о 12.00 і 14.00
Вартість квитків: 50–80 грн.

КИЇВСЬКИЙ ТЕАТР «АКТОР»

www.teatr-aktor.kiev.ua

Вул. Велика Житомирська, 40, тел. 362-50-50

- 22 (17.00) – А. Герні «Листи кохання»
Вартість квитків: 50 грн.

НАЦІОНАЛЬНИЙ БУДИНОК ОРГАННОЇ
ТА КАМЕРНОЇ МУЗИКИ

www.organhall.kiev.ua

Вул. Велика Васильківська, 77, тел. 528-31-86

- 16 – Квартет ім. М. Лисенка, н. а.
І. Калиновська (орган), К. Баженова (ф-но)
17 – Камерний ансамбль «Київ», з. а. В. Балаховська (орган), С. Котко (колоратурний бас)
18 – Тріо «Равісан», з. а. М. Солов'яненко (сопрано), н. а. І. Кучер (віолончель), Т. Войтех (ф-но), І. Харченко (орган)
19 – Н. а. Н. Свириденко (клавесин), з. а. М. Ліпінська (меццо-сопрано), В. Чікіров (ліричний баритон), Т. Рой (флейта), М. Сидоренко (орган), з. а. Бурятії Л. Реутова (ф-но)
20 – Н. Архіпова (сопрано) Росія, С. Шаріфалієва (сопрано) Азербайджан, М. Ніканоров (баритон) Росія, Р. Бабаєва (орган) Азербайджан
21 – Н. а. І. Калиновська (орган), н. а. В. Кошуба (орган)

НАЦІОНАЛЬНА ФІЛАРМОНІЯ УКРАЇНИ

www.filarmonia.com.ua

Володимирський узвіз, 2, тел. 278-16-97 (каса)

- 17 – Національний академічний оркестр народних інструментів України
18 – Л. Деордієва (ф-но)
19 – Концерт народної музики до Дня святого Миколая
20 – Джазовий концерт
21 – Абонемент № 7. «Мистецтво фортепіанної гри». В. Руденко (ф-но) Росія, М. Калугіна (ф-но)
22 – З. а. Г. Сафонов (скрипка), О. Строган (ф-но)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПАЛАЦ МИСТЕЦТВ «УКРАЇНА»

www.palace-ukraine.kiev.ua

Вул. Велика Васильківська, 103, тел. 247-23-16

- 16 – Ансамбль «Сябри»
19 – Ювілейний концерт н. а. Іво Бобула

МІЖНАРОДНИЙ ЦЕНТР КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

www.icca.kiev.ua

Вул. Інститутська, 1, тел. 279-15-82 (каса)

- 16 – Камерний ансамбль Джузеппе Верді (Італія)
17, 18 – Фантастичний театр тіней
19 – Новорічний Штраус-концерт
22 – «Спокусник» (вистава за участі російських акторів)

БУДИНОК ОФІЦЕРІВ

www.icca.kiev.ua

Вул. М. Грушевського 30/1

- 16 – Д. Фріман «Люкс для іноземців» (вистава театральної компанії «Бенюк і Хостікоєв»)
17 – Рок-хіти
21–23 (11.00, 15.00) – Новорічні пригоди Маші і Віті

ПАЛАЦ СПОРТУ

Вул. Еспланадна, 1

- 18–20 (14.00), 21 (17.00) – Міжнародні змагання з фігурного катання
22 – Шоу Театру льодових мініатюр Ігоря Бобріна «Лускунчик – XXI сторіччя»

Примітка.
У репертуарі можливі зміни
Підготувала Алла ЯКОВЕНКО

Від дідів-прадідів

Тетяна ШНУРЕНКО

«У грудні сонце – на літо, а зима на мороз повертає». Останній місяць року найбагатший, найщедріший на свята.

Новорічно-різдвяні празники розпочинаються ще на **Введення** в храм Пресвятої Богородиці – 4 грудня. Далі – Великомучениці **Катерини**, 7 грудня. Сьогодні – свято **Андрія Первозваного**, Калита. А там – Варвари, Сави, Миколая – «Миколаїні свята». Колись цієї пори було так: чоловіки трудились по господарству, готуючись до не таких вже й далеких Новорічно-різдвяних

свят, а хлопці допомагали батькам і трішки бешкетували (*про це – далі*). Господині разом із доньками прибирали оселю, прями, вишивали. У дівчат ставало часу і для ворожін. Грудневі свята – час для молодіжних розваг.

І сьогодні, як колись, усі готуються до прийдешніх свят.

Нещодавно я почула розповідь про те, що хлопці в селі на Київщині зняли хвіртку у знаного господаря. На хату, як велить звичай, не поклали – вона дуже висока, не така, як колись. Та вхідні двері знятою хвірткою підперли добре. Тепер голова родини стане поблажливіший та буде відпускати свою доню на гуляння. Ось такі хлопчачі бешкетування. Які традиції, звичаї, свята та обряди чекати наступного грудневого тижня – читаймо далі.

«НЕМА КРАЮ БЕЗ ЗВИЧАЮ»

13 грудня – свято Андрія Первозваного. Дівчата ворожили ще вчора. А сьогодні – свято Калити. Пропоную випікати її усім світом. Тоді звидусіль буде йти аромат запашної, медової калити. А чим краще прикрасите – тим багатший, щасливіший, здоровіший буде рік для вашої родини. Спробуйте. Я впевнена, вам сподобається. А ввечері влаштуйте свято – одного чоловіка одягніть паном Калитинським. Він стоїть біля калити на сторожі, тримає в руках миску із сажею (*немає сажі – візьміть воду*). Помашений медом корж прив'язують на стрічці за сволок, або ж на довгу палю. Паном Коцюбинським стає кожен, хто сяде на коцюбу (*або просто палицю*) та поїде калиту кусати. Ось такий діалог виникає між «панамі»: – «Здоров був, пане Калитинський!» – «Здоров, пане Коцюбинський!» – «Куди їдеш?» – «Калиту кусати!» – «А я буду сажею писати!» – «А я вкушу!» – «А я вкресну!» Калитинський повинен обов'язково розсмішити Коцюбинського. Сперечаються доти, доки хтось

вкусить, або ж замастить сажею. Закінчивши гру, калиту знімають, ділять поміж учасниками. Дівчата отримують її задурно, а хлопці за свою частку повинні заплатити гроші. Ця плата дівчатам за те, що калиту місили та пекли. Опісля – застілля. Дівчата готують вареники (*з капустою, бо ж ніст*), а хлопці купують горілку – «дівкам на могорич за те, що калиту місили». Ось ще трохи парубоцьких розваг. «А то ще було й так: парубки виводять нову вулицю. Назносять околоту, старих тинів, воріт і таке набудують, що в темну ніч та ще на підпитку не розбереш, де ти: вдома чи на десятій вулиці». . . (*Олекса Воропай «Звичай нашого народу»*).

14 грудня – **Наума**. «Вставай, Тимоше, та йди до школи. Сьогодні Наума: нехай тобі наука на ум піде!» Від Тиміша Піддубного записав Олекса Воропай. (*О. Воропай, «Звичай нашого народу»*). Цього дня набожні батьки ставлять свічку в церкві перед образом Святого Наума. Промовляють: «Святому на пошану, а моєму синові – на розум».

15 грудня – народні передбачення: грудень холодний, сніжний та з вітрами – на врожай.

16 грудня – «Грудень око снігом радує, а вухо морозом рве».

17 грудня – **Варвари**. Моці цієї Святої перебувають у Києві. Поклоняються їм у соборі Святого Володимира. Прадавні історії та перекази оповідають: Свята Варвара дуже любила вишивати і, за свого земного життя, навчала цьому людей. 17 грудня не годиться прати, прясти, місити глину, а вишивати – залюбки. Дівчата, як колись робили їхні прабабусі, на Варвари можуть наварити вареників з маком. Обов'язково зробить кілька «пірхунів» – замість начинки покладіть просто борошно. Хто з хлопців поперхнеться – того можна дразнити «пірхуном». Сьогодні в Україні існує таке прізвище. Це, очевидно, відгомін Варварівських ворожін. «Варвара постелить, Сава погладить, а Микола стукне». «Прийшла Варуха – гляди ніс та вуха».

18 грудня – **Сави**. Варвари, Сави та Микола називають «Миколаїними святами». Колись цього дня вітали по-особливому чоловіків по імені Сава. Якщо вам поталанить і серед ваших знайомих такий є – обов'язково прямуйте до нього на гостину. Посадіть Саву на ослин. Як немає ослону – на лавку. Немає лавки – садіть на стілець та співайте: «*Савка вмер, бо слабий був, жінку бив, бо дурний був. Ой, вип'ємо по чарочці, заспіваймо по Савочці*». Буде вам нагода пересвідчитись, що традиційні святкування нічим не гірші сучасних, модних та закордонних.

19 грудня – **Святого Миколи Чудотворця**. «Попроси Миколу, а він скаже Спасу». «Микола – другий після Бога заступник». Так вшановує його народна мудрість. «Миколая» було гамірним, щедрим на гостину та, як то кажуть, всенародним святом. Відбували його весело. Було, навіть, запрягали найкращих коней, з музикантами та співом їздили навколо села – ніби, потрібно було перевірити, «чи слизький сніг цього року випав». Як зустріти та провести це свято – читайте в наступному номері нашої газети.

ЕТНОГРАФІЧНИЙ СЛОВНИЧОК

Драгоман – давня назва тлумача, перекладача.

Драпак – знаряддя для обробки ґрунту. Драпаком, зазвичай, землю обробляли повторно. Цей вид найпростішого культиватора з'явився в Україні в другій половині XIX століття. Вислів «давати драпака» означає швидко тікати, бігти.

Драч – колючий чагарник, кущ. Стара назва – драчіє. Здавна використовувється як лікувальна рослина. Цитуємо «Лексис» Лаврентія Зизанія: «Драчіє єсть хоїна, которая, в вині зварена, злічує уха, репи полни й очі уразовані, то єст ранені або ударенні».

Древляни – стародавні східні слов'яни, союз племен. Мешкали вони у Прип'ятському Поліссі. Найбільшим містом був Іскоростень (Коростень). Ще одним великим містом древлян згадується в літописних джерелах Вручій (Овруч). Їхня самостійність була втрачена після жорстокого придушення повстання княгині Ольгою 945 року.

СМАЧНОГО!

ПЕЧЕМО КАЛИТУ

Рецептом ділиться викладач психології Черкаського національного університету, поетеса Наталка Герман.

Калита – це великий смачний корж у вигляді зубчастої зірки (або калача), з діркою посередині. Можливо, він уособлює білий світ: щоб пізнати, треба його «вкусити». Печуть калиту дівчата таємно від хлопців. Замішують прісне круте тісто: борошно, сіль, соду розводять розчиненим у теплій кип'яченій воді медом, додають трошки олії, корицю, імбир та бадан. Місять усі дівчата по черзі: від найстаршої до найменшої, подумки бажаючи усім, хто скуштує коржа, злагоди,

миру й гарної пари. По краях калити ложкою вирізують зубці (або ж заплітають як калач), посередині роблять дірку. Коли спечеться – ще гарячу поливають медом, посипають маком і товченими горіхами.

**3 склянки борошна,
1,5–2 склянки води,
0,5 чайної ложки солі,
1 чайна ложка соди,
3 столові ложки соняшникової олії,
півсклянки маку,
перетертого з цукром,
2 столові ложки меду.**

НОВИНКА ВІД НАШОГО ВИДАВНИЦТВА!!!

Ігор Гирич. Київ XIX–XXI ст. Путівник.

Це не зовсім звичний путівник. У ньому автор розповідає не лише про споруди Києва, але й про людей, які в ньому жили, творили, бували. Путівник дає можливість зазирнути в минулий час, побачити тих людей, якими по праву можуть пишатися нащадки.

Місто вже за самою своєю природою, як правило, поліетнічне і мультикультурне утворення. Багатокультурним був і Київ. Спочатку давньоруським, згодом староукраїнським – магдебурзьким, потім переважно польським, нарешті російськокультурним. У Києві мешкали й представники інших етносів: євреї й німці. Та українська стихія завжди накладала на місто свій незнищений відбиток. У поданій візії міста над Дніпром представлено саме українськість поліса.

Ця книжка стане у пригоді всім тим, хто захоче більше дізнатися про українське і відомих українців у Києві в XIX–XXI століттях.

Книжку можна придбати у видавництві – м. Київ, вул. Васильківська, 1 (поряд з метро «Голосіївська»). Довідки за тел.: (044) 498-23-64; (050) 310-56-63

Культура i життя

Газета виходить щоп'ятниці

Передплатна ціна на 2014 р.:

3 місяці – 44,10 грн; 6 місяців – 86,55 грн; 12 місяців – 171,90 грн;

У передплатній ціні враховано вартість доставки до вашої поштової скриньки і вартість оформлення абонементу.

Передплатний індекс у Каталозі видань України

60969

Передплатні індекси інших наших видань: газета «Кримська світлиця» – 90269; журнали: «Українська культура» – 95220, «Український театр» – 74501, «Музика» – 74310, «Пам'ятки України» – 74401, «Театрально-концертний Київ» – 37112.

Довідки за тел. (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com

Передплату можна оформити в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України, через передплатні агентства, а також у редакції газети

Ви прагнете бути лідером суспільної думки і цікавим співрозмовником?
Ви відповідально і свідомо ставитеся до своєї участі у розвитку української культури?
ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ НАШІ ВИДАННЯ у 2014р.!
Про український театр, музику, національні пам'ятки, старожитності, кіно, літературу!

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
60969
вартість річної передплати 171,90 грн.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
90269
вартість річної передплати 111,90 грн.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
95220
вартість річної передплати 224,10 грн.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
74401
вартість річної передплати 272,10 грн.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
74310
вартість річної передплати 136,50 грн.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
74501
вартість річної передплати 136,50 грн.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
37112
вартість річної передплати 119,90 грн.

Всеукраїнський інтернет-ресурс, який висвітлює культурно-мистецьке життя країни

Передплату можна оформити в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України, через передплатні агентства. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на всі наші видання можна через сайт www.presa.ua, на сторінці «Передплата On-Line».

Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com

Шановні читачі газет і журналів нашого видавництва! Триває передплата на 2014 рік!

ПРОПОНУЄМО ВАМ ПОЗНАЙОМИТИСЯ ІЗ ЗАОХОЧЕННЯМИ ВІД ВИДАВНИЦТВА НАШИХ ДРУЗІВ-ПЕРЕДПЛАТНИКІВ.

Заохочення для фізичних осіб, які передплатили видання на 6 місяців:

Надішліть нам до 31 січня 2014 року поштою (факсом, електронною поштою*) копію передплатного абонементу** і Ви:
• отримаєте безкоштовно спецвипуск журналу "Пам'ятки України" (який не йде у передплату);
• братимете участь у розіграші календарів на 2014 рік. Кількість календарів для розіграшу – 150.

Заохочення для фізичних осіб, які передплатили два і більше видань на 6 місяців:

Надішліть нам до 31 січня 2014 року поштою (факсом, електронною поштою*) копію передплатного абонементу** і Ви:
• отримаєте безкоштовно спецвипуск журналу "Пам'ятки України" (який не йде у передплату);
• матимете можливість розмістити привітання на сторінках газети "Культура і життя" або "Кримська світлиця" з юві-

леєм, сімейним і професійним святом;
• братимете участь у розіграші календарів на 2014 рік. Кількість календарів для розіграшу – 150.

Заохочення для фізичних осіб, які передплатили видання на рік:

Надішліть нам до 31 січня 2014 року поштою (факсом, електронною поштою*) копію передплатного абонементу** і Ви:
• отримаєте безкоштовно спецвипуск журналу "Пам'ятки України" (який не йде у передплату);
• безкоштовно отримаєте редакційну передплату на одне із видань на II півріччя 2014 року;
• братимете участь у розіграші календарів на 2014 рік. Кількість календарів для розіграшу – 150.

Заохочення для фізичних осіб, які передплатили два і більше видань на рік:

Надішліть нам до 31 січня 2014 року поштою (факсом, електронною поштою*) копію передплатного абонементу** і Ви:
• отримаєте безкоштовно спецвипуск журналу "Пам'ятки України" (який не йде у передплату);
• матимете можливість розмістити приві-

тання на сторінках газети "Культура і життя" або "Кримська світлиця" з ювілеєм, сімейним і професійним святом;
• безкоштовно отримаєте редакційну передплату двох видань на II півріччя 2014 року;
• братимете участь у розіграші календарів на 2014 рік. Кількість календарів для розіграшу – 150.

СЕРЕД УСІХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ДОДАТКОВО БУДЕ РОЗІГРАНО ТРИ ЦІННИХ ПРИЗИ!

Заохочення для юридичних осіб, які передплатили три і більше видань на 6 місяців:

Надішліть нам до 31 січня 2014 року поштою (факсом, електронною поштою*) копію передплатного абонементу** і Ви:
• отримаєте безкоштовно спецвипуски журналів "Пам'ятки України" та "Українська культура" за 2014 рік (які не підуть у передплату);
• матимете можливість розмістити на сторінках газети привітання або розповідь про їхню організацію в рубриці "Наші передплатники";

• безкоштовно отримаєте редакційну передплату одного з видань на II півріччя 2014 року.

Заохочення для юридичних осіб, які передплатили три і більше видань на рік:

Надішліть нам до 31 січня 2014 року поштою (факсом, електронною поштою*) копію передплатного абонементу** і Ви:
• отримаєте безкоштовно спецвипуски журналів "Пам'ятки України" та "Українська культура" за 2014 рік (які не підуть у передплату);
• матимете можливість розмістити на сторінках газети привітання або розповідь про їхню організацію в рубриці "Наші передплатники";
• безкоштовно отримаєте редакційну передплату двох видань на II півріччя 2014 року.

*Поштова адреса – ДП «Національне газетно-журнальне видавництво», вул. Васильківська, 1, м.Київ, 03040; факс – (044) 498-23-64; e-mail – nvu.kultura.sale@gmail.com

Телефони – (044) 498-23-64, (050) 310-56-63
**До участі в розіграші приймаються копії передплатних абонементів із чітким відтиском касового апарата.

Газета «Культура і життя» № 50 (4570), 13 грудня 2013 рік

Засновники: Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети «Культура і життя»

Видавець: ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»

Генеральний директор Олесь БІЛАШ

Адреса видавництва: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1; тел. +38 (044) 498-23-65

Головний редактор Людмила ГНАТЮК

Адреса редакції: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1; тел. +38 (044) 498-23-65

nvu.kultura@gmail.com

Виходить із 7 жовтня 1923 року. Свідомо про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації – КВ № 1026 від 26.10.94 р.

Друкарня: ТОВ «Видавничо-поліграфічна компанія «Експрес-Поліграф», вул. Фрунзе, 47-б, корп. 2, Київ, 04080; тел. +38 (044) 417-25-93

Розповсюдження, передплата, реклама: тел. +38 (044) 498-23-64, +38 (050) 310-56-63

Портал <http://uaculture.com>

Передплатний індекс в Каталозі видань України 60969

Склад Видавничої ради

Олесь Білаш – генеральний директор видавництва; Віктор Вечерський – заступник директора Департаменту культурної спадщини та культурних цінностей; Максим Бударін – заступник директора Департаменту у справах релігій та національностей; Олена Воронько – начальник відділу театральних мистецтв Управління мистецтв Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтв та освіти; Світлана Фоменко – начальник управління міжнародного

співробітництва; Оксана Іонова – заступник начальника управління стратегічного планування культурного розвитку та регіональної політики у сфері культури Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтв та освіти – начальник відділу аналізу та прогнозування соціокультурного розвитку регіонів; Євгенія Крутоголов – начальник відділу монументального, образотворчого та народного мистецтва; Іван Мечков – заступник начальника управління мистецтв Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтв та освіти – начальник відділу музичного мистецтва; Лариса Нікіфоренко – начальник управління регіональної та культурно-просвітницької роботи Міністерства культури України; Лариса Петасюк – начальник управління правового забезпечення; Людмила Чумакова – заступник начальника управління справами – начальник відділу взаємодії з Верховною Радою; Михайло Швед – заступник директора Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтв

та освіти – начальник управління мистецтв; Віктор Пасак – заступник генерального директора видавництва; Оксана Гайдук – головний редактор журналу «Українська культура»; Людмила Гнатюк – головний редактор газети «Культура і життя»; Ольга Голинська – головний редактор журналу «Музика»; Надія Соколенко – головний редактор журналу «Український театр».

Дизайн та верстка Сергія Задворного

Редакція залишає за собою право на редагування отриманих матеріалів без узгодження з автором. Думки авторів публікацій можуть не збігатися з позицією редакції. Передрук і відтворення текстових та ілюстративних матеріалів журналу тільки з письмового дозволу видавця. © «Культура і життя»

Наклад 9500

Ціна договірна

